

บทที่ 3

คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมกับการพิจารณาอุทธรณ์และการฟ้องคดี เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อศาลปกครองของประเทศไทย

“หลักนิติรัฐ” (Legal state) เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของราษฎรจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจขององค์กรต่าง ๆ ของรัฐ โดยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย ดังนั้น หลักนิติรัฐเป็นหลักที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับราษฎร หรือความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน จะต้องเป็นความสัมพันธ์ภายใต้กฎหมาย ถ้าองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรใดจะเข้าไปกล้ำกรายหรือรุกรานสิทธิเสรีภาพของราษฎรคนใดคนหนึ่งองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรนั้น จะต้องมิกฎหมายให้อำนาจตนกระทำการเช่นนั้น จึงเกิดหลักที่สำคัญของกฎหมายปกครองที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานสำหรับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศที่มีหลักนิติรัฐ เพื่อที่จะให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของราษฎรเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ หากบุคคลใดเห็นว่าตนถูกองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐล่วงละเมิดเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะต้องมิสิทธิโต้แย้งคัดค้านการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตนเห็นว่าขัดต่อกฎหมายที่มีผลบังคับ หรือสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากพบว่าการกระทำใดขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือเพิกถอนการกระทำนั้น¹ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย และสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงและความเป็นธรรมแก่ข้าราชการ หากข้าราชการผู้ถูกลงโทษทางวินัยไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าวต่อผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์เพื่อตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครองชั้นต้น และหากข้าราชการผู้ถูกลงโทษไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจในผลการพิจารณาอุทธรณ์ ก็ยังมีสิทธินำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองได้ต่อไป ซึ่งใบบหนักนี้จะกล่าวถึงวิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย และคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในระบบกฎหมายไทย รวมทั้งเขตอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับวินัยของศาลปกครองของไทย ดังนี้

¹ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). “นิติรัฐ” หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนุญเสรีประชาธิปไตยในข้อ ความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 1 – 7.

3.1 ความเป็นมาและวิวัฒนาการในการดำเนินการทางวินัยและการอุทธรณ์

3.1.1 วิวัฒนาการของกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนในการดำเนินการทางวินัย และการอุทธรณ์ของประเทศไทย²

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้มีการประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2471 จนถึง พ.ศ. 2551 ซึ่งทุกฉบับได้บัญญัติในเรื่องการลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการไว้ แต่มีเพียงบางฉบับที่ได้บัญญัติถึงสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่ง เพื่อให้ข้าราชการมีหลักประกันความเป็นธรรม โดยมีวิวัฒนาการดังนี้

1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดโทษทางวินัย 4 สถาน คือ ต่าหนี โทษเป็นลายลักษณ์อักษร ตัดเงินเดือน ลดตำแหน่งหรือลดชั้น และไล่ออก สำหรับตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไปต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน สำหรับตำแหน่งต่ำกว่านั้นเป็นอำนาจของเจ้ากระทรวง³

² นุชนาด ประทีปธีรานันต์. (2554). *ปัญหากระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 6 – 20.

³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471

มาตรา 36 โทษผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้มี 4 สถาน คือ

- (1) ไล่ออก
- (2) ลดตำแหน่งหรือลดชั้น
- (3) ตัดเงินเดือน
- (4) ต่าหนีโทษเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา 37 การลงโทษสถานไล่ออกจากการนั้น ถ้าเป็นตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน ส่วนตำแหน่งต่ำกว่านั้น หรือการลงโทษสถานอื่น เจ้ากระทรวงมีอำนาจสั่งได้เองหรือมอบอำนาจให้หัวหน้ากรมสังกัดได้

มาตรา 38 โทษสถานไล่ออกนั้น ท่านกำหนดไว้สำหรับพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (ก) ทูจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (ข) กระทำผิดถึงต้องรับพระราชอาญาจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดฐานลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยฐานประมาท

(ค) มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย

(ง) ขัดคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการและการขัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เสียหาย

แก่ราชการ

แต่ในพระราชบัญญัติฉบับนี้มิได้มีบทบัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์หรือมีสิทธิใด ๆ ในการร้องขอความเป็นธรรมได้

2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัย 4 สถาน ซึ่งโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง คือ ตำหนิโทษเป็นลายลักษณ์อักษร ตัดเงินเดือน และลดขั้นเงินเดือน เมื่อผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจสั่งลงโทษแล้ว จะต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับ และผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปมีอำนาจที่จะสั่งเปลี่ยนแปลงระดับโทษ โดยสามารถสั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษได้ภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ถ้าพิจารณาไม่แล้วเสร็จ สามารถขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 3 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 15 วัน และต้องแสดงเหตุผลที่ขอขยายเวลาไว้ด้วย ซึ่งการรายงานดังกล่าวต้องรายงานไปถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง และเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพิจารณาสั่งการอย่างใดแล้ว ให้รายงานไปยัง ก.พ.⁴ ซึ่งผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการ

(ง) ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในหน้าที่ราชการ

(จ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา 39 ข้าราชการพลเรือนผู้ใดกระทำความผิดวินัยอันได้กำหนดไว้ในมาตรา 31 ถึง 35 แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ไม่ถึงที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 38 ให้ถือว่าข้าราชการพลเรือนผู้นั้นทำความผิดต้องระวางโทษลดตำแหน่ง ลดขั้น ตัดเงินเดือน หรือตำหนิโทษเป็นลายลักษณ์อักษรตามแต่ผู้ลงโทษจะเห็นสมควร

การลงโทษฐานผิดวินัยดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ความผิดครั้งหนึ่งท่านห้ามมิให้ลงโทษลดตำแหน่งหรือลดขั้นมากกว่าตำแหน่งหนึ่งหรือชั้นหนึ่ง หรือตัดเงินเดือนมากกว่าเดือนหนึ่ง

๑๗๑

๑๗๑

⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476

มาตรา 51 การลดขั้นเงินเดือน การตัดเงินเดือน จะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้ากองลงมาทำผิดวินัย ซึ่งความผิดนั้นยังไม่ร้ายแรงถึงกับจะต้องถูกไล่ออกในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษสั่งให้ลงโทษได้ แล้วจึงรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับ ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปที่มีอำนาจที่จะสั่งให้เพิ่ม ลด หรือยกโทษได้ ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันรับรายงาน เว้นแต่ในกรณีพิเศษ ซึ่งจะพิจารณาให้ทันภายในกำหนดนั้นไม่ได้ ก็ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกินสามครั้ง ๆ หนึ่ง ๆ เป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาต้องแสดงถึงเหตุที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วยทุก ๆ ครั้ง เมื่อได้จัดการสถานใดให้รับรายงานต่อไปตามลำดับจนถึงรัฐมนตรีถ้าผู้บังคับบัญชารู้ว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาว่าความผิดของข้าราชการผู้นั้นอยู่ในอำนาจของตนที่จะลงโทษได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในอำนาจของตนที่จะลงโทษก็ให้สั่งลงโทษ แล้วรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามวิธีการที่กล่าวในหมวด 2 ถ้าเห็นว่าความผิดนั้นควรจะต้องลงโทษมากไปกว่าที่ตนจะมีอำนาจลงโทษได้ ก็ให้จัดการลงโทษเท่ากับอำนาจที่ตนมีอยู่เสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วรายงานต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ให้เพิ่มโทษและลงโทษตามลำดับ

กระทรวง ปลัดกระทรวง ทบวง อธิบดี หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก หัวหน้าส่วนราชการที่ต่ำกว่า หัวหน้าแผนก ส่วนโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงมีสถานเดียว คือ ไล่ออก ซึ่งกระทรวงเจ้าสังกัดจะต้อง รายงาน ก.พ. เพื่อขออนุมัติ และเมื่อ ก.พ. อนุมัติแล้ว จึงให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสั่งไล่ออกได้⁵

สำหรับเรื่องการอุทธรณ์ พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ ได้ โดยให้อุทธรณ์ไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งขึ้นไปตามลำดับถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง และ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุด⁶ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ควรเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกที่ทำให้สิทธิแก่ผู้ถูกลงโทษที่สามารถอุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกกรณี กล่าวคือ กรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้สั่งลงโทษไล่ออกจากราชการโดยได้รับอนุมัติจาก ก.พ. แล้วไม่สามารถอุทธรณ์ได้

3) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัย 5 สถาน ซึ่งโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง คือ ภาคทัณฑ์ ต่าหนีโทษ ตัดเงินเดือน เมื่อผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจสั่งลงโทษแล้ว จะต้อง รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับ และผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปมีอำนาจที่จะสั่งเปลี่ยนแปลงระดับโทษ โดยสามารถสั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษได้ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันได้รับรายงาน ถ้าพิจารณาไม่แล้วเสร็จสามารถขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 15 วัน และต้องแสดงเหตุผลที่ขอขยายเวลาไว้ด้วย ซึ่งการรายงานดังกล่าวต้องรายงานไปตามลำดับ

ผู้บังคับบัญชาใดไม่จัดการลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชานั้นทำผิดวินัย ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชานั้นทำผิดวินัย
ฐานขาดความระมัดระวังในหน้าที่ราชการ

๑๓๑

๑๓๑

⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476

มาตรา 50 การไล่ออกนั้น จะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง เมื่อกระทรวง เจ้าสังกัดรายงานไปยัง ก.พ. และได้รับอนุมัติแล้ว จึงให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงซึ่งข้าราชการนั้นสังกัดสั่งให้ไล่ออกได้

๑๓๑

๑๓๑

⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476

มาตรา 56 ข้าราชการพลเรือนผู้ใดถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐานผิดวินัย ข้าราชการผู้นั้นต้องปฏิบัติตามทันที ถ้าไม่พอใจในคำสั่งนั้นก็มิมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งนั้น ไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งขึ้นไปตามลำดับ จนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่ข้าราชการนั้นสังกัด คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงให้ถือว่าเป็นที่สุด

๑๓๑

๑๓๑

จนถึงกระทรวง และเมื่อเจ้ากระทรวงสั่งการอย่างใดแล้วให้รายงานไปยัง ก.พ.⁷ ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ปลัดกระทรวง อธิบดี หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก หัวหน้าส่วนราชการที่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนก ส่วน โทษทางวินัยอย่างร้ายแรง คือ ปลดออก และไล่ออก ซึ่งเจ้ากระทรวงสังกัดจะต้องรายงาน ก.พ. เพื่อสอบสวนพิจารณา เมื่อ ก.พ. สอบสวนพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้แจ้งกระทรวงเจ้าสังกัดเพื่อสั่งการต่อไป⁸

⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479

มาตรา 59 การตัดเงินเดือน จะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ตำแหน่งอธิบดีลงมาทำผิดวินัย ซึ่งความผิดนั้นยังไม่ร้ายแรงถึงกับจะต้องถูกไล่ออกหรือปลด ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้บังคับบัญชา ที่มีอำนาจลงโทษสั่งให้ลงโทษได้ แล้วจึงรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับ ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปมีอำนาจที่จะสั่งให้เพิ่ม ลด หรือยกโทษได้ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันรับรายงาน เว้นแต่ในกรณีพิเศษ ซึ่งจะพิจารณาให้ทั้ภายในกำหนดนั้น ไม่ได้ ก็ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งหนึ่ง ๆ เป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาต้องแสดงเหตุที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วยทุกครั้ง เมื่อ ได้จัดการสถานใดให้รับรายงานต่อไปตามลำดับ จนถึงเจ้ากระทรวง ในระหว่างที่รายงานตามลำดับนี้ให้ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเดิม จนกว่าเจ้ากระทรวงจะสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อเจ้ากระทรวงสั่งอย่างใดแล้วให้รายงานไปยัง ก.พ.

มาตรา 60 การดำเนินโทษ จะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดทำผิดวินัย ซึ่งความผิดนั้นยังไม่ร้ายแรงถึงกับจะต้องถูกไล่ออกหรือปลด และมีเหตุที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าควรปรานีโดยไม่ตัดเงินเดือน ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้บังคับบัญชาแสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและถ้าจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้ การดำเนินโทษ ให้มีกำหนดโทษไว้ไม่เกินสามปีนับตั้งแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้าราชการผู้นั้นกลับปฏิบัติดีในทางราชการก็ให้สั่งลบล้างการดำเนินโทษนั้นก่อนครบกำหนดได้

การสั่งดำเนินโทษดังกล่าวมาแล้วข้างบนนี้ ให้ปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวในมาตรา 59

มาตรา 61 ในกรณีดังกล่าวมาในมาตรา 60 ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่ายังไม่ควรลงโทษถึงดำเนินโทษ และเห็นว่าควรลงโทษแต่เพียงภาคทัณฑ์ ก็ให้มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ได้โดยแสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏ แต่การลงโทษภาคทัณฑ์นี้ ถ้าสั่งลงโทษผู้ใดแล้ว ภายในระยะหนึ่งปีนับตั้งแต่วันสั่งลงโทษภาคทัณฑ์นั้น ผู้นั้นประพฤติผิดวินัยอีกให้ลงโทษสถานอื่นถัดขึ้นไป

การสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ดังกล่าวมาแล้วข้างบนนี้ ให้ปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวในมาตรา 59

๑๗๑

๑๗๑

⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479

มาตรา 56 การไล่ออกนั้น จะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในกรณีเช่นนี้ให้กระทรวงเจ้าสังกัดรายงานไปยัง ก.พ. เพื่อสอบสวนพิจารณา เมื่อ ก.พ. สอบสวนและพิจารณาเห็นสมควรให้ไล่ออกจากราชการได้แล้ว ให้แจ้งมายังเจ้ากระทรวงเพื่อสั่งไล่ออกต่อไป

๑๗๑

๑๗๑

สำหรับเรื่องการร้องขอความเป็นธรรมในกรณีที่ถูกลงโทษ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถ้าปรากฏว่าการร้องทุกข์เป็นความเท็จ ให้ถือเป็นการผิดวินัย ส่วนกฎ ก.พ. ว่าด้วยการร้องทุกข์ได้กำหนดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องมีสำเนาถูกต้องหนึ่งฉบับยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนภายใน 5 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง และผู้ที่ได้รับคำร้องทุกข์ให้ส่งคำร้องทุกข์พร้อมด้วยคำชี้แจงของตนไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับ ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาคำร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ ถ้าพิจารณาไม่แล้วเสร็จ สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 7 วัน และต้องแสดงเหตุผลที่ขอขยายเวลาไว้ด้วย ถ้าผลการพิจารณาคำร้องทุกข์ยื่นตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเดิม หรือลดโทษ จะอุทธรณ์ต่อไปอีกไม่ได้ แต่ถ้าเพิ่มโทษมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้อีกชั้นหนึ่งภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งและถือคำวินิจฉัยอุทธรณ์ในครั้งนี้เป็นที่สุด

4) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2482

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัย 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ต่าหนีโทษ ตัดเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก ซึ่งกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นข้าราชการชั้นพิเศษและชั้นเอกให้กระทรวงเจ้าสังกัดรายงาน ก.พ. ถ้าเป็นข้าราชการชั้นโทและชั้นตรีให้กระทรวงเจ้าสังกัดรายงานคณะอนุกรรมการสามัญประจำกรม (อ.ก.พ. กรม) ถ้าเป็นข้าราชการชั้นจัตวาในส่วนภูมิภาค ให้จังหวัดรายงานคณะอนุกรรมการสามัญประจำจังหวัด (อ.ก.พ. จังหวัด) เพื่อสอบสวนพิจารณา และเมื่อ ก.พ. อ.ก.พ. กระทรวง อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. จังหวัด สอบสวนและพิจารณาแล้วเห็นสมควรลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ก็ให้แจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาแล้วแต่กรณีเพื่อสั่งการต่อไป⁹ ส่วนกรณีความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษแล้วให้

⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479

มาตรา 64 ข้าราชการพลเรือนผู้ใดถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐานผิดวินัย ข้าราชการพลเรือนผู้นั้นต้องปฏิบัติตามทันที ถ้าเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมในคำสั่ง ก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นการร้องทุกข์เท็จ ให้ถือว่าเป็นการผิดวินัย

๑๓๑

๑๓๑

¹⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2482

มาตรา 58 การไล่ออกนั้น จะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงดังระบุไว้ต่อไปนี้

(ก) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

รายงานผู้บังคับบัญชาเหนือตนเท่านั้น¹¹ โดยมีได้บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงโทษนี้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขคำสั่งลงโทษได้

(ข) ทำความผิดถึงต้องรับอาญาจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดในลักษณะฐานลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยฐานประมาท

(ค) ต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย เพราะทำหนี้สินขึ้นด้วยความทุจริต

(ง) ขัดคำสั่งซึ่งผู้บังคับบัญชาสั่ง โดยชอบด้วยราชการและการขัดคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(จ) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(ฉ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ในกรณีเช่นนี้ สำหรับข้าราชการพลเรือนชั้นพิเศษและชั้นเอก ให้กระทรวงเจ้าสังกัดรายงานไปยัง ก.พ. สำหรับข้าราชการชั้นโทและชั้นตรีให้กระทรวงเจ้าสังกัดรายงานไปยัง อ.ก.พ. กระทรวง สำหรับข้าราชการชั้นจตุมาในส่วนกลาง ให้กรมเจ้าสังกัดรายงานไปยัง อ.ก.พ. กรม และสำหรับข้าราชการชั้นจตุมาในส่วนภูมิภาคให้จังหวัดรายงานไปยัง อ.ก.พ. จังหวัด เพื่อสอบสวนพิจารณา เมื่อ ก.พ., อ.ก.พ. กระทรวง, อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. จังหวัด แล้วแต่กรณี สอบสวนและพิจารณาเห็นสมควรให้ไล่ออกจากราชการได้แล้ว ให้แจ้งมายังเจ้ากระทรวงหรืออธิบดีผู้บังคับบัญชาแล้วแต่กรณี เพื่อสั่งไล่ออกต่อไป

มาตรา 59 การปลดออกนั้นจะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงยังไม่ถึงกับจะต้องถูกไล่ออกจากราชการ

ในกรณีเช่นนี้ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 59 วรรคท้ายมาใช้โดยอนุโลม

ฯลฯ

ฯลฯ

¹¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2482

มาตรา 61 การตัดเงินเดือนจะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้ากอง หรือเทียบหัวหน้ากองลงมา ทำผิดวินัยซึ่งความผิดนั้นยังไม่ร้ายแรงถึงกับจะต้องถูกไล่ออกหรือปลดออก ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษ สั่งให้ลงโทษได้ แล้วรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน

มาตรา 62 การดำเนินโทษจะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดทำผิดวินัยซึ่งความผิดนั้นยังไม่ร้ายแรงถึงกับจะต้องถูกไล่ออกหรือปลดออก และมีเหตุที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าควรปรานี โดยไม่ตัดเงินเดือน ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้บังคับบัญชาแสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และถ้าจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้ การดำเนินโทษให้มีกำหนดโทษไว้ไม่เกินสามปีนับตั้งแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้าราชการผู้นั้นกลับปฏิบัติในทางราชการ ก็ให้สั่งลบล้างการดำเนินโทษนั้นก่อนครบกำหนดได้

ทั้งนี้ให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน

มาตรา 63 ในกรณีดังกล่าวมาในมาตราก่อน ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่ายังไม่ควรลงโทษถึงดำเนินโทษ และเห็นว่าควรลงโทษแต่เพียงภาคทัณฑ์ ก็ให้มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ได้โดยแสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏ แต่การลงโทษภาคทัณฑ์นี้ ถ้าสั่งลงโทษผู้ใดแล้ว ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับตั้งแต่วันสั่งลงโทษภาคทัณฑ์นั้น ผู้นั้นประพฤติผิดวินัยอีกให้ลงโทษสถานอื่นถัดขึ้นไป

ทั้งนี้ให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน

สำหรับการร้องขอความเป็นธรรมในกรณีถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 66 โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479

5) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดอันดับเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก ซึ่งกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงผู้บังคับบัญชา ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนอย่างน้อย 3 คน ดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในเวลาไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันตั้งเรื่องกล่าวหา และขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 15 วัน และต้อง แสดงเหตุผลที่ขอขยายเวลาไว้ด้วย เมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จแล้วให้รายงานให้เจ้ากระทรวงทำ ความเห็นไปยัง ก.พ. และเมื่อ ก.พ. พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ปลดออกหรือไล่ออก จึงให้เจ้า กระทรวงสั่งการต่อไป ส่วนกรณีโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการได้ตาม อำนาจ แล้วส่งรายงานการลงโทษเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงเจ้ากระทรวง และให้เจ้า กระทรวงรายงานต่อไปยัง ก.พ. ซึ่งผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ที่สั่งลงโทษมีอำนาจเพิ่มโทษ ลดโทษหรือ ยกโทษได้¹²

๑๗๑

๑๗๑

¹² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485

มาตรา 61 การไล่ออกนั้น จะกระทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังระบุไว้ต่อไปนี้

- (ก) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
  - (ข) ทำความผิดถึงต้องรับอาญาจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดในลักษณะ ถานลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
  - (ค) ต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลายเพราะทำหนี้สินขึ้นด้วยความทุจริต
  - (ง) ขัดคำสั่งซึ่งผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการและการขัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้ เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
  - (จ) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
  - (ฉ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
- ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้มีอำนาจและหน้าที่ต่อไปนี้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอย่างน้อยสามนายเพื่อทำ การสอบสวน คือ
- (1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง สำหรับข้าราชการพลเรือนชั้นพิเศษและชั้นเอก
  - (2) ปลัดกระทรวงหรืออธิบดีหรือหัวหน้ากรมหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากปลัด กระทรวงหรืออธิบดีหรือหัวหน้ากรม สำหรับข้าราชการพลเรือนชั้นโทและชั้นตรี และข้าราชการพลเรือนชั้นจตุรา ในราชการบริหารส่วนกลาง

สำหรับการร้องขอความเป็นธรรมในกรณีอุทกภัยทางวินัย ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้มีสิทธิร้องทุกข์ได้ แต่ถ้าปรากฏว่าการร้องทุกข์เป็นความเท็จ ให้ถือว่าเป็นความผิดวินัยโดยกำหนดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง ภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับคำร้องทุกข์ส่งคำร้องทุกข์ดังกล่าวพร้อมด้วยคำชี้แจงของตนถ้ามีไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องทุกข์ และให้ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงโทษพิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ หากพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าวสามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน

(3) ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากข้าหลวงประจำจังหวัดสำหรับข้าราชการพลเรือนชั้นจัตวาในราชการบริหารส่วนภูมิภาค

เมื่อคณะกัมการได้ทำการสอบสวนและรายงานมาแล้วให้เจ้ากะชวงทำความเข้าใจรายงานไปยัง ก.พ. เมื่อ ก.พ. ได้พิจารณาเห็นสมควรให้ไล่ออกจากราชการได้แล้ว จึงให้เจ้ากะชวงหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากเจ้ากะชวงสั่งไล่ออกต่อไป แต่ถ้าเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ให้เจ้ากะชวงหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากเจ้ากะชวงมีอำนาจพิจารณาสั่งไล่ออกได้โดยมิต้องทำการสอบสวน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการในกค. ก.พ.

การสอบสวนนั้นให้กะทำให้แล้วเสร็จโดยเร็ว กำหนดอย่างช้าไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันได้รับหรือตั้งเรื่องกล่าวหาถ้ามีความจำเป็นซึ่งจะสอบสวนให้ทันภายในกำหนดนั้นไม่ได้ ก็ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกินสองครั้งแต่ละครั้งเป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน และต้องแสดงเหตุที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วยทุกครั้ง แต่ถ้าขยายเวลาแล้วยังสอบสวนไม่แล้วเสร็จจะขยายเวลาต่อไปอีกได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากรัตมนตรีว่าการกะชวง

มาตรา 62 การปลดออกนั้น จะกะทำได้เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใดกะทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงยังไม่ถึงกับจะต้องถูกไล่ออกจากราชการ หรือมีเหตุผลอันควรลดหย่อน

ในกรณีเช่นนี้ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 61 ว่าด้วยการสอบสวนและสั่งลงโทษมาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา 64 โทสลดอันดับเงินเดือนหรือตัดเงินเดือนนั้นผู้บังคับบัญชาจะลงแก่ข้าราชการพลเรือนผู้กะทำผิดวินัยได้ครั้งหนึ่งไม่เกินอัตราในตารางต่อไปนี้

มาตรา 65 ข้าราชการพลเรือนผู้ใดกะทำความผิดอันควรได้รับโทษลดอันดับเงินเดือนหรือตัดเงินเดือน แต่มีเหตุที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าควรปรานี หรือในกรณีกะทำความผิดวินัยเล็กน้อย ให้ผู้บังคับบัญชาภาคทัณฑ์โดยแสดงความคิดของผู้ขึ้นให้ปรากฏเป็นหนังสือ และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้

มาตรา 69 ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ลงโทษข้าราชการแล้ว ต้องส่งรายงานการลงโทษนั้น เสนอตามลำดับจนถึงเจ้ากะชวง แล้วให้เจ้ากะชวงรายงานไปยัง ก.พ.

มาตรา 70 เมื่อผู้มีอำนาจได้สั่งลงโทษแล้ว ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงโทษนั้นมีอำนาจที่จะเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษเสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มโทษแล้ว โทษที่สั่งเพิ่มขึ้นนั้นรวมกับที่สั่งไว้แล้วเดิม ต้องมิให้เกินอำนาจของผู้ที่สั่งใหม่นั้น

2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 7 วัน และต้องแสดงเหตุผลที่ขอขยายเวลาไว้ด้วย ถ้าหากขยายเวลาแล้วแต่ก็ยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จจะขยายเวลาต่อไปอีกได้เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง¹³

ผลการพิจารณาคำร้องทุกข์ ถ้าผู้พิจารณาคำร้องทุกข์วินิจฉัยให้ลงโทษยืนตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเดิม หรือบอกว่าจะอุทธรณ์ต่อไม่ได้ (การร้องทุกข์ครั้งที่สองนี้กฎหมายใช้คำว่าอุทธรณ์แทนคำว่าร้องทุกข์) แต่ถ้าผู้พิจารณาคำร้องทุกข์วินิจฉัยสั่งให้เพิ่มโทษ ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้อีกชั้นหนึ่งภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ครั้งหลังนี้ถือเป็นที่สุด¹⁴ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ด้วยตนเองเท่านั้น ห้ามร้องทุกข์แทนผู้อื่น ห้ามลงชื่อร่วมกัน หรือเข้าไปร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน ห้ามประชุมกันเพื่อหารือเรื่องที่จะร้องทุกข์ และห้ามร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้ว 24 ชั่วโมง นับแต่ที่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์¹⁵

¹³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485

มาตรา 71 ข้าราชการพลเรือนผู้ใดถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษสถานผิดวินัย ข้าราชการพลเรือนผู้นั้นต้องปฏิบัติตามทันที ถ้าเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมในคำสั่ง ก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นการร้องทุกข์เท็จ ให้ถือว่าเป็นการผิดวินัย

มาตรา 72 การร้องทุกข์เนื่องจากการถูกลงโทษสถานผิดวินัย ให้ร้องต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องมีสำเนาถูกต้อง 1 ฉบับ ลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนภายในห้าวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

มาตรา 73 ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ส่งคำร้องทุกข์นั้น พร้อมด้วยคำชี้แจงของตนถ้าจะมี ต่อไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์อันถูกต้องตามมาตรา 72

มาตรา 74 ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งลงโทษ พิจารณาและวินิจฉัยคำร้องทุกข์ให้เสียดายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันรับคำร้องทุกข์ เว้นแต่ในกรณีพิเศษ ซึ่งจะพิจารณาให้ทันภายในกำหนดนั้นไม่ได้ ก็ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกินสองครั้ง แต่แต่ละครั้งเป็นเวลาไม่เกินเจ็ดวัน และต้องแสดงเหตุที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วยทุกครั้ง แต่ถ้าขยายเวลาแล้วยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จจะขยายเวลาต่อไปอีกได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

๑๗๑

๑๗๑

¹⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485

มาตรา 75 ถ้าผู้มีหน้าที่พิจารณาคำร้องทุกข์ตามมาตรา 74 วินิจฉัยให้ลงโทษยืนตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเดิมหรือบอกว่า ผู้ถูกลงโทษจะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ แต่ถ้าวินิจฉัยสั่งให้เพิ่มโทษ ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิร้องอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้อีกชั้นหนึ่ง โดยยื่นคำร้องอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนตามลำดับภายในเจ็ดวัน นับแต่วันทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยอุทธรณ์ชั้นนี้เป็นที่สุด

๑๗๑

๑๗๑

¹⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้สิทธิข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงสามารถร้องขอความเป็นธรรมได้โดยการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา แต่กรณีที่ข้าราชการถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง คือ ปลดออก หรือไล่ออก ซึ่งต้องให้ ก.พ. พิจารณาแล้วเห็นควรผู้บังคับบัญชาจึงดำเนินการสั่งลงโทษได้นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติให้มีสิทธิร้องขอความเป็นธรรมจึงไม่สามารถอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ได้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2482

6) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 6 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก และไล่ออก โดยในกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงผู้บังคับบัญชาต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งมีแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485 เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงโทษได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจาก อ.ก.พ. กระทรวง มิใช่ ก.พ. ส่วนกรณีความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง มีแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485

สำหรับการร้องขอความเป็นธรรมในกรณีถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้มีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ กรณีที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง มีสิทธิอุทธรณ์ได้โดยมีวิธีการและขั้นตอนเช่นเดียวกับการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485 แต่ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้ให้สิทธิแก่ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ด้วย โดยกำหนดให้ผู้รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ไล่ออก หรือปลดออก มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของรัฐมนตรีเจ้าสังกัดต่อนายกรัฐมนตรี และให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของนายกรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด¹⁶ ส่วนคำสั่งลงโทษให้ออก ในเรื่องมีมลทินหรือมัวหมองกรณีที่ถูกสอบสวน หย่อนความประพฤติหรือบกพร่องในหน้าที่ หรือต้องจำคุก

มาตรา 76 ข้าราชการพลเรือนจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็นอันขาด ห้ามมิให้ลงชื่อรวมกันหรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน ห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์ และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้ว 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่ที่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น

๑๓๑

๑๓๑

¹⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495

มาตรา 99 ข้าราชการพลเรือนผู้ใดถูกรัฐมนตรีเจ้าสังกัดสั่งไล่ออก หรือปลดออกมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของรัฐมนตรีเจ้าสังกัดต่อไปยังนายกรัฐมนตรี ในกรณีเช่นว่านี้ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของนายกรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

๑๓๑

๑๓๑

โดยคำพิพากษาถึงที่สุดสำหรับความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดชั้นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้สิทธิอุทธรณ์ไว้

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกที่ทำให้สิทธิแก่ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยมีสิทธิร้องขอความเป็นธรรมได้ โดยการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทั้งกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงและโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ซึ่งกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงอุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรีได้เพียงครั้งเดียว ดังนั้น กรณีที่นายกรัฐมนตรีสั่งเพิ่มโทษหรือลดโทษเป็นความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงซึ่งยังเป็นการถูกลงโทษอยู่ก็ตาม ก็ไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีก เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้คำสั่งของนายกรัฐมนตรีเป็นที่สุด ส่วนกรณีความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงสามารถอุทธรณ์ได้อีกครั้งหนึ่ง ถ้าผลการพิจารณาอุทธรณ์ในครั้งแรกสั่งเพิ่มโทษ โดยมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485

7) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 6 สถาน และได้กำหนดหลักเกณฑ์การลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495 ส่วนกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงผู้บังคับบัญชาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนดแล้วจึงจะพิจารณาสั่งลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ได้ตามแต่กรณีโดยความเห็นชอบของ อ.ก.พ. กระทรวง สำหรับข้าราชการชั้นพิเศษลงมาในราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยความเห็นชอบของ อ.ก.พ. ภาค¹⁷ ข้าราชการชั้นจัตวาในราชการบริหารส่วนภูมิภาค เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษไปแล้วจะต้องรายงานการลงโทษเสนอตามลำดับจนถึงเจ้ากระทรวงที่ผู้ถูกลงโทษสังกัดและรายงานไปยัง ก.พ. ด้วย ส่วนกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้ารัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวงหรืออธิบดี แล้วแต่กรณีเห็นว่าควรลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ซึ่งเป็นความเห็นขัดแย้งกับความเห็นของ อ.ก.พ. ภาค ก็ให้นำสำนวนเสนอ อ.ก.พ. กระทรวง พิจารณาแล้วให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งลงโทษตามที่ อ.ก.พ. กระทรวงเห็นสมควร ส่วนเรื่องมีมลทิน หรือมีว

¹⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497

มาตรา 19 อ.ก.พ. ภาค ประกอบด้วยผู้ว่าราชการภาค เป็นประธาน รองผู้ว่าราชการภาค ผู้ช่วยผู้ว่าราชการภาค และหัวหน้าส่วนราชการประจำภาคซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ แต่งตั้งไปประจำภาค เป็นอนุกรรมการ โดยตำแหน่งให้ อ.ก.พ. นี้เลือกตั้งเลขานุการหนึ่งคน

อ.ก.พ. นี้มีหน้าที่ช่วย ก.พ. อ.ก.พ. กระทรวง และ อ.ก.พ. กรม ปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มอง หย่อนความประพฤติหรือบกพร่องในหน้าที่ หรือต้องโทษจำคุกก็ได้กำหนดไว้ในเรื่องการให้ออกจากราชการซึ่งมิใช่โทษทางวินัย

การร้องขอความเป็นธรรมในกรณีถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีสิทธิอุทธรณ์ได้ แต่ถ้าปรากฏว่าการอุทธรณ์เป็นความเท็จ ให้ถือว่าเป็นความผิดวินัยในการยื่นอุทธรณ์แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) กรณีถูกลงโทษในความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกลงโทษ ซึ่งมีอำนาจเหนือผู้สั่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง โดยทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง และให้ผู้รับอุทธรณ์ส่งอุทธรณ์พร้อมด้วยคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ไปยังผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์ และให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์ ถ้าพิจารณาไม่แล้วเสร็จให้ขยายเวลาได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 15 วัน โดยต้องแสดงเหตุผลที่ขอขยายเวลาไว้ด้วย และหากยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จจะขอขยายเวลาได้อีกต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากกระทรวง

ผลการพิจารณาอุทธรณ์วินิจฉัยให้ลงโทษยืนตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเดิมหรือเบากว่าผู้ถูกลงโทษจะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ แต่ถ้าวินิจฉัยสั่งเพิ่มโทษก็มีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง โดยยื่นอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนตามลำดับภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งวินิจฉัยอุทธรณ์ในชั้นนี้เป็นที่สุด

ข้าราชการจะอุทธรณ์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามอุทธรณ์แทนคนอื่น ห้ามลงชื่อร่วมกัน และห้ามอุทธรณ์ก่อนเวลาล่วงไปแล้ว 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่มิเหตุจะต้องอุทธรณ์เกิดขึ้น

(2) กรณีถูกลงโทษในความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีผู้ว่าราชการภาคสั่งลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวงภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง โดยให้ปลัดกระทรวงเสนอเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวง พิจารณาและสั่งการตามมติ อ.ก.พ. กระทรวง ถ้า อ.ก.พ. กระทรวง มีมติยืนตามคำสั่งลงโทษ เพิ่มโทษ หรือลดโทษ แต่ยังเป็นโทษในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงผู้ถูกลงโทษจะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ และกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตามมติ อ.ก.พ. กระทรวง ในครั้งแรก ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรีภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง และให้ ก.พ. พิจารณาเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของนายกรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติฉบับที่สองที่ให้สิทธิข้าราชการสามารถอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ ทั้งที่เป็นโทษวินัยอย่างร้ายแรงและไม่ร้ายแรง โดยกำหนดตัวบุคคลและองค์กรผู้พิจารณาไว้โดยละเอียดกว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พ.ศ. 2495 ซึ่งเป็นวิวัฒนาการจากผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์จากบุคคลคนเดียวมาเป็นรูปของคณะกรรมการ ทำให้ความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

8) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 6 สถาน¹⁸ ซึ่งโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง คือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจดำเนินการทางวินัยกับผู้บังคับบัญชา ถ้าเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยที่จะต้องได้รับโทษและอยู่ในอำนาจของตนที่จะลงโทษได้ ให้สั่งลงโทษได้ แต่ถ้าเห็นว่าผู้นั้นควรจะต้องได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำความผิดวินัยเหนือขึ้นไป เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษตามควรแก่กรณี ส่วนโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง คือ ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก สำหรับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ จะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด เมื่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาผลการสอบสวนแล้วเห็นว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็มีอำนาจสั่งลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกได้ โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติหรือความเห็นชอบจาก อ.ก.พ. หรือ ก.พ. ต่อมาได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2520 กำหนดให้เสนอเรื่องสอบสวนกรณีนี้ให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. จังหวัด แล้วแต่กรณีพิจารณา และให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตามมติ อ.ก.พ. ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติเรื่องการสั่งให้ข้าราชการออกจากราชการที่ไม่ใช่โทษทางวินัยไว้ด้วย เช่น การสั่งให้ออกจากราชการเพราะประพฤติดคนไม่เหมาะสม หย่อนความสามารถ การให้ออกจากราชการเพราะมีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน การสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติ หรือการสั่งให้ออกจากราชการเพราะไม่ผ่านการทดลองปฏิบัติราชการ เป็นต้น ซึ่งจะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนด้วยเช่นกันในบางกรณี และเมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษ สั่งให้ออกจากราชการหรือดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไปแล้ว ให้รายงานการลงโทษ การสั่งให้ออกจากราชการ หรือการดำเนินการทางวินัยนั้นต่อ

¹⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

มาตรา 83 โทษผิดวินัยมี 6 สถาน คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดขั้นเงินเดือน
- (4) ให้ออก
- (5) ปลดออก
- (6) ไล่ออก

ผู้บังคับบัญชาระดับเหนือขึ้นไป และผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป มีอำนาจเปลี่ยนแปลงระดับโทษ โดยมีอำนาจสั่งลงโทษ ลดโทษ หรือยกโทษตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ ผู้ถูกลงโทษทางวินัย และผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการดังกล่าวที่ไม่ใช่โทษทางวินัย มีสิทธิอุทธรณ์ได้หากเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้นสิทธิในการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้มี 3 กรณี ดังนี้

(1) อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง¹⁹ ผู้ถูกลงโทษจะต้องอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาในระดับต่ำกว่าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวง ถ้าปลัดกระทรวงเป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือถ้ารัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นผู้สั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรี โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้สั่งลงโทษ และให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งหนังสืออุทธรณ์พร้อมด้วยสำนวนการพิจารณาโทษและคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ไปยังผู้บังคับบัญชาผู้พิจารณาอุทธรณ์ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์ ผู้บังคับบัญชาพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์และสำนวนการพิจารณาโทษ หากผู้พิจารณาอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่าคำสั่งลงโทษสมควรแก่ความผิดแล้วก็ให้สั่งยกอุทธรณ์ หรือถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษนั้นไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้สั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษตามควรแก่กรณี ถ้าผู้พิจารณาอุทธรณ์สั่งยกอุทธรณ์หรือสั่งลดโทษ ผู้ถูกลงโทษจะอุทธรณ์ต่อไปอีกไม่ได้ แต่ถ้าสั่งเพิ่มโทษ ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่ง

(2) อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงและอุทธรณ์คำสั่งให้ออกจากราชการ²⁰ ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง โดยจะยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อ

¹⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

มาตรา 104 การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

๑๗๑

๑๗๑

²⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

มาตรา 105 การอุทธรณ์คำสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง เมื่อ ก.พ. ได้พิจารณาวินิจฉัยแล้วให้นายกรัฐมนตรีสั่งการให้เป็นไปตามมติของ ก.พ.

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดให้กฎ ก.พ.

ก.พ. โดยตรงหรือจะยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเดิมก็ได้ ในกรณีที่ยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเดิมให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง นอกจากนั้น ผู้อุทธรณ์จะยื่นคำแถลงการณ์เป็นหนังสือหรือขอแถลงการณ์ด้วยวาจาเพื่อประกอบการพิจารณาของ ก.พ. ก็ได้ก่อนที่ ก.พ. จะวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จ

ก.พ. เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษหรือการสั่งให้ออกจากราชการ สมควรแก่กรณีให้สั่งยกอุทธรณ์ แต่ถ้าเห็นว่าการสั่งดังกล่าวยังไม่ถูกต้องเหมาะสมให้สั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้ และให้นายกรัฐมนตรีสั่งการให้เป็นไปตามมติ ก.พ. โดยผู้อุทธรณ์ไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่ง ต่อมาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2522 บัญญัติให้ ก.พ. พิจารณาแล้วรายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.พ. และ ก.พ. พิจารณาความเห็นของนายกรัฐมนตรีแล้ว ยังยืนตามมติเดิมให้ ก.พ. รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัย และให้กระทรวง ทบวง กรม ดำเนินการตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรี และให้ถือเป็นที่สุด

พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ไว้อย่างละเอียด และให้ความเป็นธรรมในการใช้สิทธิอุทธรณ์มากกว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับที่ผ่านมา และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการอุทธรณ์เมื่อ พ.ศ. 2522 นอกจากนี้ ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้อุทธรณ์ในการที่จะขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนได้ แต่บันทึกถ้อยคำพยานบุคคลหรือพยานเอกสารอื่น ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการที่จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในทางการรักษาวินัยของข้าราชการ เหตุผลและความจำเป็นตามควรแก่กรณี และยังได้บัญญัติถึงการให้สิทธิอุทธรณ์ ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์ โดยจะอุทธรณ์แทนคนอื่นหรือมอบหมายให้คนอื่นอุทธรณ์แทนตนไม่ได้

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีสั่งการตามวรรคหนึ่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ หรือให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือให้ดำเนินการประการใด ให้กระทรวง ทบวง กรม ดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่สั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ ให้นำมาตรา 90 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

9) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 5 สถาน²¹ ซึ่งโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงคือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามวิธีการที่เห็นสมควร ในกรณีมีการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง สำหรับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงคือ ปลดออก และไล่ออก โดยโทษปลดออกนี้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเช่นเดียวกับการลาออกจากราชการ ซึ่งเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ให้รายงานการดำเนินการทางวินัย หรือการสอบสวน หรือการสั่งให้ออกจากราชการต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงอธิบดี โดยผู้บังคับบัญชาระดับเหนือมีอำนาจเปลี่ยนแปลงการสั่งลงโทษได้ ไม่ว่าจะเป็นการสั่งยุติเรื่อง งดโทษ สั่งลงโทษ เพิ่มโทษ ลดโทษ ตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ ต้องมิใช่เป็นการดำเนินการตามมติของ อ.ก.พ. กระทรวง อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. จังหวัด และการสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้นต้องไม่เกินอำนาจของตน ถ้าเกินอำนาจของตนก็ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นตามลำดับ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี แต่ถ้าในกรณีที่อธิบดีได้รับรายงานแล้วมีความเห็นแย้งกับความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือความเห็นหรือมติ อ.ก.พ. จังหวัด ก็ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวงพิจารณา

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง และโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้อุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์กรณีโทษวินัยอย่างไม่ร้ายแรงคือ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณี ส่วนโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงคือ ก.พ.

²¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

มาตรา 100 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย จึงต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 5

โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดขั้นเงินเดือน
- (4) ปลดออก
- (5) ไล่ออก

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง มาตรา 125 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติไว้ ดังนี้

(1) การอุทธรณ์คำสั่งของผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่ต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ. จังหวัด และให้ อ.ก.พ. จังหวัด เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ เมื่อ อ.ก.พ. จังหวัด มีมติเป็นประการใด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

(2) การอุทธรณ์คำสั่งของผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนกลางที่ต่ำกว่าอธิบดี ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ. กรม และให้ อ.ก.พ. กรม เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ เมื่อ อ.ก.พ. กรม มีมติเป็นประการใด ให้อธิบดีสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

(3) การอุทธรณ์คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดี ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ. กระทรวงเจ้าสังกัด และให้ อ.ก.พ. กระทรวง เป็นผู้พิจารณา เมื่อ อ.ก.พ. กระทรวง มีมติเป็นประการใด

(4) การอุทธรณ์คำสั่งของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือปลัดกระทรวง หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือตามมติของ อ.ก.พ. กระทรวง ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. เมื่อ ก.พ. มีมติเป็นประการใด ให้สำนักงาน ก.พ. รายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติ ก.พ. ให้สำนักงาน ก.พ. รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เมื่อมีมติเป็นประการใด ให้สำนักงาน ก.พ. แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ หรือดำเนินการตามมติดังกล่าว

การยื่นหนังสืออุทธรณ์จะต้องยื่นพร้อมสำเนาถูกต้องหนึ่งฉบับ ถ้ายื่นด้วยตนเอง ผู้ถูกลงโทษอาจจะยื่นต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้สั่งลงโทษ และให้ผู้บังคับบัญชาผู้นั้นส่งหนังสืออุทธรณ์ พร้อมด้วยสำนวนการพิจารณาโทษและคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ไปยังประธาน อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ภายใน 7 วัน นับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์ หรือผู้ถูกลงโทษจะยื่นหนังสืออุทธรณ์โดยตรงต่อประธาน อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. โดยตรงก็ได้ นอกจากนี้ ยังสามารถยื่นอุทธรณ์ทางไปรษณีย์ โดยถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางออกใบรับฝากเป็นหลักฐานฝากส่ง หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตราวันที่ของหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์ สำหรับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้อุทธรณ์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้

สิทธิของผู้อุทธรณ์

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ประกอบกฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ได้กำหนดให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิดำเนินการได้ ดังนี้

(1) สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เป็นหนังสือหรือแถลงการณ์ด้วยวาจา²² ในการอุทธรณ์ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ให้แสดงความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ต้องยื่นหรือส่งหนังสือขอแถลงการณ์ด้วยวาจานั้นต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. โดยตรง ภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์

คำแถลงการณ์เป็นหนังสือหรือแถลงการณ์ด้วยวาจา หมายถึง ข้อความหรือคำกล่าวที่แสดงชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นส่วนตัวในการกระทำผิด ความไม่เข้าใจ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือการที่ได้พยายามแก้ไขหรือชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นให้ทางราชการแล้ว รวมทั้งชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพเหตุการณ์ในขณะที่กระทำผิดเพื่ออ้างอิงพยานหลักฐานต่าง ๆ อันเป็นคุณแก่ตนเองเพื่อขอความเห็นใจจากคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์

(2) สิทธิในการขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวน²³ ในการอุทธรณ์ ผู้จะอุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน หรือของผู้สอบสวนก็ได้ ส่วนการขอตรวจ หรือคัดบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษที่จะอนุญาตหรือไม่ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นเป็นเรื่อง ๆ ไป

สิทธิประโยชน์ในข้อนี้ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์ ในการอุทธรณ์แสดงเหตุผลหักล้างที่ถูกส่งลงโทษ และอ้างหรือนำพยานหลักฐานมาหักล้างพยานหลักฐานฝ่ายผู้ส่งลงโทษได้โดยเหมาะสม รวมทั้งอุทธรณ์ได้ตรงประเด็นกับกรณีที่ถูกส่งลงโทษ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อุทธรณ์และผู้พิจารณาอุทธรณ์

(3) สิทธิในการคัดค้านผู้พิจารณาอุทธรณ์²⁴ ในการอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้านอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- ก. รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ
- ข. มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ
- ค. มีสาเหตุโกรธเคืองผู้อุทธรณ์

²² กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์, ข้อ 3 วรรคสาม.

²³ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์, ข้อ 4.

²⁴ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์, ข้อ 5.

ง. เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ หรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดา หรือมารดากับผู้กล่าวหาหรือผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ

เมื่อผู้อุทธรณ์ใช้สิทธิคัดค้านดังกล่าว ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 15 ที่กำหนดไว้ว่า ถ้าคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองคณะใดมีผู้ถูกคัดค้านในระหว่างที่กรรมการที่ถูกคัดค้านต้องออกจากที่ประชุมให้ถือว่า คณะกรรมการคณะนั้นประกอบด้วยกรรมการทุกคนที่ไม่ถูกคัดค้าน และถ้าที่ประชุมมีมติให้กรรมการผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยลงคะแนนลับและให้เป็นที่สุด

(4) สิทธิในการอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ได้อีก²⁵ ในกรณีผู้อุทธรณ์ถูกสั่งลงโทษ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ซึ่งได้อุทธรณ์คำสั่งแล้ว และผลการพิจารณาอุทธรณ์ปรากฏว่าได้ถูกสั่งเพิ่มโทษ ผู้นั้นก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งเพิ่มโทษต่อ ก.พ. ได้อีก หรือกรณีผลการพิจารณาอุทธรณ์ ปรากฏถูกสั่งให้ออกจากราชการ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิร้องทุกข์ได้อีกเช่นกัน

(5) สิทธิในการถอนอุทธรณ์²⁶ ในการอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะขอถอนอุทธรณ์ก่อนที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. เมื่อได้ถอนอุทธรณ์แล้วการพิจารณาให้เป็นอันระงับ

การพิจารณาอุทธรณ์²⁷ ในการอุทธรณ์ เมื่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ แล้วมีความเห็นดังนี้

(1) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษถูกต้องและเหมาะสมกับความผิดแล้ว ให้มีมติยกอุทธรณ์

(2) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง แต่ควรได้รับโทษหนักขึ้น ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น

²⁵ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์, ข้อ 16.

²⁶ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์, ข้อ 9.

²⁷ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์, ข้อ 13 และข้อ 17.

(3) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีมติให้ลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง

(4) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ซึ่งเป็นการกระทำผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรลดโทษ ให้มีมติให้สั่งลดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

(5) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องและเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ ไม่เป็นความผิดวินัยหรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้มีมติยกโทษ

(6) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

(7) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือสั่งให้ออกจากราชการ

(8) ถ้าเห็นว่าสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใด เพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและมีความเป็นธรรม ให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

ในกรณีที่มีผู้ถูกลงโทษทางวินัยในความผิดที่ได้กระทำร่วมกัน และเป็นความผิดในเรื่องเดียวกัน โดยมีพฤติการณ์แห่งการกระทำอย่างเดียวกัน เมื่อผู้ถูกลงโทษคนใดคนหนึ่งใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าว และผลการพิจารณาเป็นคุณแก่ผู้อุทธรณ์ แม้ผู้ถูกลงโทษคนอื่นจะไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ หากพฤติการณ์ของผู้ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์เป็นเหตุในลักษณะคดีอันเป็นเหตุเดียวกับกรณีของผู้อุทธรณ์แล้ว ให้มีมติให้ผู้ที่ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ได้รับการพิจารณาลงโทษให้มีผลในทางที่เป็นคุณเช่นเดียวกับผู้อุทธรณ์ด้วย

3.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการพลเรือนของประเทศไทยในปัจจุบัน

1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2551 ยกเว้นในส่วนบทบัญญัติในลักษณะ 4 ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ 5 ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ จะมีผลใช้บังคับต่อเมื่อได้มีการจัดตำแหน่งข้าราชการพลเรือนเข้าประเภทตำแหน่ง สายงาน ระดับตำแหน่ง ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ซึ่งในส่วนนี้บทบัญญัติเรื่องวินัย

การอุทธรณ์ และร้องทุกข์ รวมอยู่ด้วย โดยในบทบัญญัติดังกล่าวเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2551²⁸

บทบัญญัติในหมวด 9 ว่าด้วยการอุทธรณ์นี้ เป็นบทบัญญัติที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงองค์การพิจารณาจากเดิมที่กำหนดให้เป็นอำนาจของ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. โดยเฉพาะในกรณีที่ ก.พ. เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์เมื่อพิจารณามีมติแล้วจะต้องรายงานมติและความเห็น ไปเพื่อนายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ กรณีนายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.พ. และ ก.พ. ยืนยันตามมติเดิม บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 กำหนดให้ ก.พ. รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เปลี่ยนมาเป็นกำหนดให้คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เป็นผู้พิจารณาเพียงองค์กรเดียว เมื่อพิจารณามีมติเป็นประการใดถือเป็นที่สุด มีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดโทษทางวินัย 5 สถาน ซึ่งโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง คือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน สำหรับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง คือ ปลดออก และไล่ออก โดยโทษปลดออกนี้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเช่นเดียวกับการลาออกจากราชการ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุเท่านั้นที่มีอำนาจดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และอย่างร้ายแรง

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ คือ ข้าราชการที่ถูกสั่งลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และอย่างร้ายแรง หรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการบางกรณีตามมาตรา 110(1) (3) (5) (6) (7) และ (8)²⁹

เหตุที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการและมีสิทธิอุทธรณ์ ดังนี้

- 1) เจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ (มาตรา 110 (11))
- 2) เป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือเป็นผู้มีลักษณะต้องห้าม ได้แก่ (มาตรา 110 (3))

(1) ไม่มีสัญชาติไทย

(2) ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

²⁸ นุชนาด ประทีปธียานันท์. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 2. หน้า 14 – 15.

²⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 114 ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

- (3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
  - (4) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
  - (5) เป็นบุคคลล้มละลาย
  - (6) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- 3) เป็นผู้ที่ไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ (มาตรา 110 (5))
- 4) เป็นผู้หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ (มาตรา 110 (6))
- 5) เป็นผู้ถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 93 และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ (มาตรา 110 (7))
- 6) เป็นผู้ต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือต้องโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก (มาตรา 110 (8))

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์จะมอบหมายให้ทนายความ หรือบุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วทำการอุทธรณ์แทนได้ ด้วยเหตุจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้³⁰

- 1) เจ็บป่วยจนไม่สามารถอุทธรณ์ด้วยตนเองได้
- 2) อยู่ในต่างประเทศและคาดหมายได้ว่าไม่อาจอุทธรณ์ด้วยตนเองได้ทันเวลาที่กำหนด
- 3) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ ก.พ.ค. หรือองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์เห็นสมควร

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ให้ทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. และต้องอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันรับทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ หรือกรณีผู้มีสิทธิอุทธรณ์ตายทายาทอุทธรณ์แทนได้โดยยื่นอุทธรณ์ภายใน 90 วัน นับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ หรือ 1 ปี นับแต่วันที่ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ³¹

ผู้อุทธรณ์อาจถอนอุทธรณ์ได้ ก่อนองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์³²

³⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 24.

³¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 29.

³² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 33.

การออกจากราชการของผูุ้ทธรณ์ ไม่เป็นเหตุให้ยุติการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ และในกรณีที่ผูุ้ทธรณ์ถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์ให้รอการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นออกไปจนกว่าทายาทผู้จัดการมรดก หรือผู้รับสิทธิของผู้นั้นจะมีคำขอเข้ามาแทนที่ผูุ้ทธรณ์นั้น³³

การยื่นคำคัดค้าน และการพิจารณาคำคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

ผูุ้ทธรณ์อาจคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ได้ ถ้ากรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้นั้นมีกรณีดังต่อไปนี้³⁴

- 1) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผูุ้ทธรณ์ถูกลงโทษหรือการกระทำที่ผูุ้ทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- 2) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผูุ้ทธรณ์ถูกลงโทษหรือการกระทำที่ผูุ้ทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- 3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผูุ้ทธรณ์
- 4) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ หรือสั่งให้ออกจากราชการ
- 5) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผูุ้ทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- 6) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผูุ้ทธรณ์

ผูุ้ทธรณ์ต้องทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายใน 7 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านต้องงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้ จนกว่าประธาน ก.พ.ค. จะได้มีการชี้ขาดในเรื่องการคัดค้านนั้นแล้ว

หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่ามีได้เป็นไปตามคำคัดค้านและมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้ประธาน ก.พ.ค. นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามติให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับแล้วให้เป็นที่ยุติ

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า คำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะฟังได้ว่าหากให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมให้มี

³³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 35.

³⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 39.

คำสั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในเรื่องนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบ

กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอันอาจถูกคัดค้าน ให้แจ้งประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า ควรให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ขอถอนตัวปฏิบัติหน้าที่ต่อไปให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามีมติให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับแล้วให้เป็นที่สุด

การที่กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกสั่งให้งดการปฏิบัติหน้าที่หรือกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ขอถอนตัวเพราะกรณีอันอาจถูกคัดค้าน ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการหลังจากที่ได้มีการยื่นคัดค้านนั้น³⁵

3.2 การอุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านนิติกรรมทางปกครองของประเทศไทย

ในประเทศไทยได้กำหนดให้ก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครองคู่กรณีจะต้องดำเนินการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนที่จะนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครอง หากคู่กรณีไม่ดำเนินการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองให้ครบถ้วนก่อน ศาลปกครองไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาได้ เพราะถือว่าคู่กรณีไม่ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้ โดยเฉพาะ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขก่อนฟ้องคดีปกครองตามมาตรา 42 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยมีกรณีพิจารณาที่จะต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองก่อนฟ้องคดีปกครอง 2 ประการ

1) กรณีกฎหมายเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ ได้กำหนดเรื่องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไว้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการดำเนินการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง คู่กรณีจะต้องดำเนินการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองให้ครบถ้วนก่อนฟ้องคดีปกครองเสมอ หากคู่กรณีไม่ได้ดำเนินการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองหรือดำเนินการอุทธรณ์แล้วแต่ยังไม่ครบถ้วนตามขั้นตอนศาลปกครองจะไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เช่น มาตรา 52 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ขอรับใบอนุญาต ผู้ได้รับอนุญาต ผู้แจ้งตามมาตรา 39 ทวิ และผู้ได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ภายใน

³⁵ แห่งกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 42.

สามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง” ดังนั้น หากคู่กรณีผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่พอใจคำสั่งจึงต้องอุทธรณ์ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งได้บัญญัติขั้นตอนและวิธีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไว้โดยเฉพาะ

2) กรณีที่กฎหมายเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ ไม่ได้กำหนดเรื่องการอุทธรณ์ไว้ หากเป็นการฟ้องเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองและไม่มีกฎหมายยกเว้นไว้เป็นอย่างอื่น ถึงแม้กฎหมายเฉพาะมิได้กำหนดเรื่องการอุทธรณ์ไว้ กรณีนี้ผู้ฟ้องคดีจะต้องดำเนินการอุทธรณ์ตามขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยศาลปกครองถือว่าจะต้องดำเนินการอุทธรณ์ตามขั้นตอนหรือวิธีการภายในฝ่ายปกครองก่อนฟ้องคดีปกครองตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542³⁶ อันเป็นเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง

3.2.1 การอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

(ก) คำสั่งทางปกครองที่อุทธรณ์ได้

คำสั่งทางปกครองที่อุทธรณ์ได้จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 44 และมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539³⁷ ดังนี้

1) เป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี ตามบทบัญญัติมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ศรีชญ โปธิรัชตางกูร ได้อธิบายไว้³⁸ ว่าในกรณีที่คำสั่งทางปกครองได้ออก

³⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 42 วรรคสอง ในกรณีที่มิได้กฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด.

³⁷ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 44 วรรคหนึ่ง ภายใต้งบับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรีและไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

มาตรา 48 คำสั่งทางปกครองของบรรดาคณะกรรมการต่าง ๆ ไม่ว่าจะจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือไม่ ให้คู่กรณีมีสิทธิโต้แย้งต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น แต่ถ้าคณะกรรมการดังกล่าวเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท สิทธิการอุทธรณ์และกำหนดเวลาอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา.

โดยคณะกรรมการต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือไม่ คำสั่งทางปกครองดังกล่าวจะไม่อยู่ภายใต้บังคับให้ต้องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากคณะกรรมการต่าง ๆ เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจทางปกครองโดยเฉพาะและไม่อยู่ในระบบสายการบังคับบัญชา คำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการจึงเป็นที่สุด ไม่มีองค์กรใดที่สูงกว่าที่จะพิจารณาคำอุทธรณ์ได้ ดังนั้นคู่กรณีจึงต้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นต่อองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองโดยตรง

2) เป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ได้ออกโดยบรรดาคณะกรรมการ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองได้ออกโดยคณะกรรมการต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือไม่ คำสั่งปกครองดังกล่าวจะไม่อยู่ภายใต้บังคับให้ต้องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากคณะกรรมการต่าง ๆ เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจทางปกครองโดยเฉพาะและไม่อยู่ในระบบสายการบังคับบัญชา คำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการจึงเป็นที่สุด ไม่มีองค์กรใดที่สูงกว่าที่จะพิจารณาคำอุทธรณ์ได้ ดังนั้นคู่กรณีจึงต้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นต่อองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองโดยตรง³⁹

(ข) การยื่นอุทธรณ์และกำหนดเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

1) ผู้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองจะต้องเป็น “คู่กรณี” ซึ่งตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้ให้คำนิยาม “คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ยื่นคำขอหรือผู้คัดค้านคำขอ ผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองและผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครอง แต่หากเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองนั้นจะอุทธรณ์ไม่ได้ แต่บุคคลดังกล่าวสามารถโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นต่อองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองได้โดยตรง⁴⁰

³⁸ ศรัณยู โปธิ์รัชตางกูร. *การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง*. หน้า 27. อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์. (ม.ป.ป.). *คำบรรยายรายวิชา LA342(54) กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://e-book.ram.edu> [2560, 25 มกราคม]. หน้า 114.

³⁹ ศรัณยู โปธิ์รัชตางกูร. *การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง*. หน้า 27. อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์. (ม.ป.ป.). *คำบรรยายรายวิชา LA342(54) กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://e-book.ram.edu> [2560, 25 มกราคม]. หน้า 11.

⁴⁰ ศรัณยู โปธิ์รัชตางกูร. *การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง*. หน้า 27. อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์. (ม.ป.ป.). *คำบรรยายรายวิชา LA342(54) กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://e-book.ram.edu> [2560, 25 มกราคม]. หน้า 115.

2) คู่กรณีจะต้องยื่นคำอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁴¹ แต่ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองดังกล่าวมิได้ระบุกรณีที่อยู่ อุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งและระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งไว้ในคำสั่งทางปกครองนั้นตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁴² ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ชาญชัย แสงศักดิ์ ได้อธิบายไว้⁴³ ว่าระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือโต้แย้งนั้นจะเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหลักเกณฑ์ดังกล่าว แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่ดังกล่าวและระยะเวลาที่อาจอุทธรณ์ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ (15 วันตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง) หรือตามกฎหมายเฉพาะ (ถ้ามี) มีระยะเวลานั้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 40 วรรคสอง) ส่วนคำสั่งทางปกครองที่ออกก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ไม่อยู่ภายใต้บังคับให้ต้องอุทธรณ์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้

(ค) รูปแบบคำอุทธรณ์

ตามมาตรา 44 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁴⁴ กำหนดให้รูปแบบของคำอุทธรณ์นั้นต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุชื่อโต้แย้งและ

⁴¹ ออมร จันทรสมบุรณ์. (2531). บันทึกข้อสังเกตของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หลัก Exhaustion of administrative remedies (มาตรา 20 (4) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522). *วารสารกฎหมายปกครอง*, 7(3). หน้า 921.

⁴² พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 40 คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ให้ระบุกรณีที่อยู่ อุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง และระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ด้วย

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่และระยะเวลาดังกล่าวมีระยะเวลานั้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง

⁴³ ชาญชัย แสงศักดิ์. (2549). *คำบรรยายรายวิชา LA342(54) กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 114 – 115.

⁴⁴ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 44 วรรคสอง คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุชื่อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย.

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นที่ได้อุทธรณ์โต้แย้ง ซึ่งจะทำให้การพิจารณาอุทธรณ์มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

(ง) ระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า การยื่นอุทธรณ์นั้นจะต้องยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ซึ่งระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์จะเริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองได้รับอุทธรณ์ ดังกล่าวโดยจะต้องพิจารณาและแจ้งผู้อุทธรณ์ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ว่าเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์นั้นหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยหรือไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ต้องส่งคำอุทธรณ์พร้อมความเห็นของตนไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์เพื่อให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้พิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานและหากมีความจำเป็นก็ขอขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁴⁵

(จ) ขอบเขตการพิจารณาอุทธรณ์และผลการพิจารณาอุทธรณ์

ในการพิจารณาอุทธรณ์เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจพิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครองของตนเองได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายหรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใดและในเรื่องใดก็ได้ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁴⁶ แต่หากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง

⁴⁵ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 45 ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง พิจารณาด้วยคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช้กับกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

⁴⁶ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองดังกล่าวต้องเร่งรายงานความเห็นพร้อมด้วยเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งกรณีดังกล่าว ศรัณยู โปธีรัชตางกูร ได้อธิบายไว้⁴⁷ ว่า ขอบเขตการพิจารณาคำอุทธรณ์ของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์นั้น ก็เป็นเช่นเดียวกับขอบเขตการพิจารณาคำอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครอง ส่วนผลการพิจารณาอุทธรณ์นั้น เมื่อผู้ออกคำสั่งทางปกครองพิจารณาคำอุทธรณ์หรือเมื่อผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ได้พิจารณาคำอุทธรณ์ตามขั้นตอนดังกล่าวที่กล่าวมาแล้ว บุคคลดังกล่าวอาจจะมีคำสั่งแทนคำสั่งเดิมได้เต็มที่ เพราะในระบบนี้เป็นการพิจารณาอุทธรณ์โดยผู้บังคับบัญชาตามสายงานปกติ จึงเป็นการทบทวนคำสั่งทางปกครองภายในฝ่ายปกครองด้วยกันเอง แต่หลักเกณฑ์การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิม จะกระทำได้เพียงใด และจะมีผลในอนาคตอย่างไร ก็จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

(จ) การทูลเกล้าฯ บังคับ

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไม่เป็นเหตุให้ทูลเกล้าฯ บังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทูลเกล้าฯ บังคับ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 44 วรรคสาม และมาตรา 56 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁴⁸ ดังนั้น

มาตรา 46 ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้เจ้าหน้าที่พิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครองได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างไรก็ได้

๑๗๑

๑๗๑

⁴⁷ ชาญชัย แสงศักดิ์. (2549). *การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง คำบรรยายรายวิชา LA342(54) กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 117.

⁴⁸ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 44 วรรคสาม การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทูลเกล้าฯ บังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทูลเกล้าฯ บังคับตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง

มาตรา 56 เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ตามบทบัญญัติในส่วนนี้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทูลเกล้าฯ บังคับไว้ก่อนโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองสามารถบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองได้ แม้จะมีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองด้วยก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว ต้องเป็นการใช้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองนั้นน้อยที่สุด

3.2.2 คำสั่งทางปกครองที่ต้องอุทธรณ์ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด⁴⁹

คำสั่งทางปกครองที่ต้องอุทธรณ์ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดนั้นคำสั่งดังกล่าวเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด มีดังนี้

- 1) คำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
- 2) การโต้แย้งคำสั่งเกี่ยวกับสิทธิในการเบิกค่าเช่าบ้าน
- 3) คำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดินที่ไม่ออกโฉนดที่ดิน
- 4) คำสั่งยกเลิกการประมูลจ้างเหมาก่อสร้างถนน
- 5) คำสั่งไม่อนุมัติให้พักการลงโทษในคดีอาญา
- 6) ประกาศผลการสอบภาคทฤษฎีของวิชาที่สอบ

จากการวางหลักของศาลปกครอง ดังกล่าวข้างต้นมีผลทำให้ระบบการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองภายในเขตอำนาจของศาลปกครองเป็นระบบอุทธรณ์บังคับ ส่วนการฟ้องคดีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองในเขตอำนาจศาลยุติธรรมมิได้ใช้ระบบอุทธรณ์บังคับ เพราะเงื่อนไขในการรับฟ้องของศาลยุติธรรมมิได้บังคับให้อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองก่อนฟ้องคดี หากกฎหมายเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ มิได้กำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์ไว้เป็นการเฉพาะ คู่ความในคดีไม่จำเป็นต้องอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนฟ้องคดี

ให้เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด

๑๗๓

๑๗๓

⁴⁹ ประเวศ อรรถสุภพล. (2547). *ปัญหาการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 39.

3.3 กระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ และสิทธิของผู้อุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2551 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการไทยหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ซึ่งจะมีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ประกอบด้วยกรรมการ 7 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว⁵⁰ โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ เช่น พิจารณาวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรม เป็นต้น ซึ่ง ก.พ.ค. เป็นองค์กรกึ่งตุลาการที่วินิจฉัยข้อพิพาทโดยเฉพาะเรื่องอุทธรณ์ เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยแล้ว หากผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ก็สามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นก่อน เนื่องจากคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. เป็นคำสั่งทางตุลาการ⁵¹ (judicial act หรือ acte juridictionnel) แต่ในแง่ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 คำสั่งทางตุลาการอยู่ในบังคับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง แต่จะมีหลักเกณฑ์เฉพาะบางอย่างเพิ่มขึ้นในฐานะเป็นคำสั่งทางปกครองประเภทคำสั่งตุลาการ

ในการจัดองค์กรทางปกครองจะมีองค์กรประเภทหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยมีความเป็นกลาง (impartiality) มีความเป็นอิสระ (independence) และมีกระบวนการดำเนินงานที่ยึดความเป็นธรรม (due process) ทำนองอย่างองค์กรศาล ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรประเภทนี้วินิจฉัยชี้ขาดข้อ

⁵⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 24 ให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.พ.ค.” ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามมาตรา 26

กรรมการ ก.พ.ค. ต้องทำงานเต็มเวลา

ให้เลขานุการ ก.พ. เป็นเลขานุการ ก.พ.ค.

มาตรา 29 กรรมการ ก.พ.ค. มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ให้กรรมการ ก.พ.ค. ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการ ก.พ.ค. ใหม่

๑๓๑

๑๓๑

⁵¹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์. (2540). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สื่อปัญญา. หน้า 114 – 115.

พิพาทระหว่างองค์กรทางปกครองแห่งหนึ่งแห่งใดกับเอกชน โดยในการพัฒนาปรากฏว่า การให้เอกชนไปดำเนินคดีในศาล จะมีความล่าช้าเพราะศาลจะไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การจัดองค์กรประเภทนี้จะทำให้เอกชนได้รับการเยียวยาเร็วขึ้นและถูกต้องยิ่งขึ้น โดยที่องค์กรประเภทนี้ตั้งขึ้นในฝ่ายปกครองจึงไม่เรียกว่า “ศาล” องค์กรนี้จึงมีสถานภาพพิเศษ โดยในแง่หนึ่งจะยังคงเป็นองค์กรทางปกครอง แต่ขณะเดียวกันในอีกแง่หนึ่งจะถือว่าคำวินิจฉัยขององค์กรนี้เป็น “คำสั่งทางตุลาการ” เนื่องจากมีการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับใช้อำนาจของศาล และการโต้แย้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทบางแห่งกฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์ไปยังศาลระดับกลางหรือระดับสูงโดยไม่ผ่านศาลชั้นต้นก็ได้

โดยที่เรื่องอุทธรณ์บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หมวด 9 ตั้งแต่มาตรา 114 ถึงมาตรา 120 และบทเฉพาะกาล มาตรา 135 กับมาตรา 136 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

3.3.1 ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับการอุทธรณ์

ความหมายของการอุทธรณ์

การอุทธรณ์ หมายถึง การที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยหรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ได้ยกเรื่องของตนขึ้นพิจารณาทบทวนใหม่ให้เป็นไปในทางที่เป็นคุณแก่ตน

แนวความคิดเกี่ยวกับการอุทธรณ์

การอุทธรณ์ ถือเป็นหลักประกันความมั่นคงในการดำรงสถานภาพและความเป็นธรรมตามระบบคุณธรรม เพื่อให้ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการมีโอกาสหาความยุติธรรมตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด และเป็นการถ่วงดุลอำนาจของผู้บังคับบัญชาและองค์กรบริหารงานบุคคลในการใช้ดุลพินิจลงโทษข้าราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการ โดยที่การดำเนินการทางวินัยจัดเป็นกระบวนการทางนิติธรรม (Judicial Due Process) โดยเลียนแบบกระบวนการยุติธรรมในการลงโทษทางอาญา จึงมีขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การสอบสวน พิจารณาตัดสินลงโทษ และการอุทธรณ์⁵² ทำนองเดียวกับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งการลงโทษข้าราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและสถานภาพของข้าราชการ จึงจำเป็นต้องให้มีสิทธิอุทธรณ์และกระบวนการอุทธรณ์ที่มีกฎหมายรองรับ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ข้าราชการ

⁵² กองอุทธรณ์และร้องทุกข์ สำนักงาน ก.พ. (2533). *การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานหนัก*. เอกสารวิจัย. หน้า 1 – 3.

3.3.2 องค์กรผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เป็นองค์กรผู้พิจารณาอุทธรณ์

ที่มาของ ก.พ.ค. กฎหมายได้กำหนดให้ใช้วิธีคัดเลือกโดยให้มีคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ประกอบด้วย⁵³

- 1) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธานกรรมการ
- 2) รองประธานศาลฎีกาที่ได้รับมอบหมายจากประธานศาลฎีกา 1 คน เป็นกรรมการ
- 3) กรรมการ ก.พ. ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน ซึ่งได้รับเลือกโดย ก.พ. เป็นกรรมการ
- 4) เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ
คุณสมบัติของ ก.พ.ค. มีดังนี้⁵⁴

⁵³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 26 ให้มีคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธาน รองประธานศาลฎีกาที่ได้รับมอบหมายจากประธานศาลฎีกาหนึ่งคน กรรมการ ก.พ. ผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคนซึ่งได้รับเลือกโดย ก.พ. และให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการคัดเลือกมีหน้าที่คัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 25 จำนวนเจ็ดคน

ให้ผู้ได้รับคัดเลือกตามวรรคสองประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ ก.พ.ค. แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคัดเลือกกำหนด

⁵⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 25 ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ก.พ.ค. ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี
- (3) มีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการข้าราชการครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา หรือคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

(จ) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการกฤษฎีกา

(ค) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือเทียบเท่า หรือตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้น

(ง) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการพิเศษประจำเขตหรือเทียบเท่า

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี
- 3) มีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการข้าราชการครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา หรือคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

(2) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการกฤษฎีกา

(3) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือเทียบเท่าหรือตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้น

(4) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการพิเศษประจำเขตหรือเทียบเท่า

(5) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงหรือเทียบเท่า ตามที่ ก.พ. กำหนด

(6) เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์แต่ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ต้องดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

กรรมการ ก.พ.ค. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้⁵⁵

(จ) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงหรือเทียบเท่า ตามที่ ก.พ. กำหนด

(ฉ) เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ แต่ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ต้องดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

๑๗๑

๑๗๑

⁵⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 27.

มาตรา 27 กรรมการ ก.พ.ค. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นข้าราชการ

- 1) เป็นข้าราชการ
- 2) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใด
- 3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- 4) เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ
- 5) เป็นกรรมการในองค์กรกลางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐ
- 6) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบกรใด ๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ก.พ.ค. สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ได้ด้วย⁵⁶

3.3.3 ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

ข้าราชการผู้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ในกรณีดังต่อไปนี้⁵⁷

- 1) ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัย ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก
- 2) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ ตามมาตรา 110 (1) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

-
- (2) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใด
  - (3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
  - (4) เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ
  - (5) เป็นกรรมการในองค์กรกลางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐ
  - (6) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบกรใด ๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ฯลฯ

ฯลฯ

⁵⁶ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 36.

⁵⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 114 ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ฯลฯ

ฯลฯ

3) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 110 (3) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้แก่

(1) ไม่มีสัญชาติไทย

(2) ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(4) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

(5) เป็นบุคคลล้มละลาย

(6) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(4) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ ตามมาตรา 110 (5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

(5) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 110 (6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

(6) ถูกสั่งให้ออกจากราชการ เพราะเป็นผู้ถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดที่จะพึงลงโทษในความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 110 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

(7) ถูกสั่งให้ออกจากราชการ เพราะต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือต้องโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ตามมาตรา 110 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

3.3.4 วิธีการอุทธรณ์

1) วิธีการอุทธรณ์

การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. โดยใช้คำสุภาพและมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้⁵⁸

- (1) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัดและที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์
- (2) คำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ และวันที่รับทราบคำสั่ง
- (3) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้อุทธรณ์ยกขึ้นเป็นข้อคัดค้านคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์

(4) คำขอของผู้อุทธรณ์

(5) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์

ในกรณีที่ข้าราชการ โอนสังกัด ซึ่งข้าราชการผู้นั้นถูกส่งลงโทษทางวินัยอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ และผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น หรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาแต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ แต่ถ้าผู้นั้นได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาไว้แล้ว และในวันทีผู้นั้นได้โอนมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ยังไม่แล้วเสร็จก็ให้ส่งเรื่องให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์⁵⁹

⁵⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

ข้อ 27 การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. โดยใช้ถ้อยคำสุภาพ และมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อตำแหน่ง สังกัด และที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์
- (2) คำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ และวันที่รับทราบคำสั่ง
- (3) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้อุทธรณ์ยกขึ้นเป็นข้อคัดค้านคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์
- (4) คำขอของผู้อุทธรณ์
- (5) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์

ถ้าเป็นผู้อุทธรณ์โดยทนาย หรือผู้ได้รับมอบหมายให้อุทธรณ์แทน ให้ปรับสาระสำคัญในหนังสืออุทธรณ์ให้เหมาะสม โดยอย่างน้อยควรมีสาระสำคัญให้สามารถเข้าใจได้ตามหัวข้อที่กล่าวในวรรคหนึ่ง

⁵⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

การยื่นอุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งหนังสืออุทธรณ์โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ โดยให้ถือวันที่ไปรษณีย์ต้นทางประทับตราวันที่ของหนังสืออุทธรณ์เป็นวันยื่นอุทธรณ์ และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา⁶⁰

2) กำหนดเวลาการยื่นอุทธรณ์

การอุทธรณ์ต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังนี้⁶¹

(1) ต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่ทราบคำสั่งหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์

มาตรา 119 ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาตามมาตรา 64 ผู้ใดถูกสั่งลงโทษทางวินัยอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ และผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาแต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 114 ได้ แต่ถ้าผู้นั้นได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาไว้แล้วและในวันที่ผู้นั้นได้โอนมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ยังไม่แล้วเสร็จก็ให้ส่งเรื่องให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์

๑๑๑

๑๑๑

⁶⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

ข้อ 30 การยื่นหนังสืออุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งหนังสืออุทธรณ์โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ในกรณียื่นอุทธรณ์ต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ ให้ถือวันที่รับหนังสือตามหลักฐานการลงทะเบียนรับหนังสือตามระเบียบ ว่าด้วยงานสารบรรณเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์ ส่วนกรณีส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตราวันที่ของหนังสืออุทธรณ์เป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์

ข้อ 95 การนับระยะเวลาตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

⁶¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

ข้อ 29 การอุทธรณ์ต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลา ดังนี้

(1) สามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ สำหรับผู้ที่ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8)

(2) เก้าสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ หรือหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) ถึงแก่ความตาย สำหรับทายาทตามที่กำหนดไว้ในข้อ 35

(2) ต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 90 วัน นับแต่ทราบคำสั่งหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ หรือ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการถึงแก่ความตาย โดยให้ทนายหา ผู้จัดการมรดก ผู้รับสิทธิของผู้นั้นเป็นผู้ยื่นอุทธรณ์

3.3.5 สิทธิของผู้อุทธรณ์

กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้อุทธรณ์ไว้หลายกรณี ดังนี้

1) การขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวน

ผู้ที่ประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนได้ ในทางปฏิบัติผู้อุทธรณ์จะต้องขอต่อผู้สั่งลงโทษทางวินัยหรือผู้สั่งให้ออกจากราชการ แล้วผู้สั่งลงโทษทางวินัยหรือผู้สั่งให้ออกจากราชการต้องอนุญาตให้คัดหรือตรวจได้ ทั้งนี้ เพื่อที่ผู้จะอุทธรณ์จะได้มีโอกาสทราบข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่าง ๆ พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนในเรื่องที่จะอุทธรณ์นั้น ส่วนบันทึกถ้อยคำพยานบุคคลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะได้ด้วยให้อยู่ในดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษทางวินัยหรือผู้สั่งให้ออกจากราชการที่จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นในแต่ละเรื่อง เช่น ความปลอดภัยของพยาน เป็นต้น

เรื่องการให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนได้นี้ เป็นหลักการเดิมที่ได้กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งเคยมีปัญหาว่าการที่ผู้อุทธรณ์ขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ในกรณีที่รายงานการสอบสวนได้ระบุชื่อพยานและรายละเอียดถ้อยคำของพยานไว้ด้วย ผู้มีอำนาจอนุญาตจะไม่ให้ตรวจ หรือคัดค้านข้อความที่เป็นชื่อพยานและรายละเอียดถ้อยคำของพยานหรือมิให้ตรวจหรือคัดเฉพาะชื่อพยานได้หรือไม่ เพียงใด

อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการ ได้พิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ 12/2530 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2530 แล้วเห็นว่า โดยที่เรื่องการขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ตามข้อ 2 แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ได้กำหนดว่า เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ ผู้จะอุทธรณ์อาจขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนได้ ส่วนบันทึกถ้อยคำพยานบุคคลหรือเอกสารอื่น ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษที่จะอนุญาตหรือไม่ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในทางการรักษาวินัยของข้าราชการ เหตุผลและความจำเป็นเฉพาะเรื่องไป ซึ่งหมายความว่า

ว่า ถ้าเพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์แล้ว ผู้ถูกส่งลงโทษที่จะอุทธรณ์ย่อมมีสิทธิที่จะขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนที่ได้รายงานผลการสอบสวนต่อผู้แต่งตั้งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ทั้งฉบับ ทั้งนี้ ไม่ว่ารายงานการสอบสวนนั้นจะได้ระบุชื่อพยาน หรือรายละเอียดถ้อยคำพยานบุคคลไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม และเมื่อผู้ที่จะอุทธรณ์ได้ขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนดังกล่าวแล้ว ผู้ส่งลงโทษจะไม่อนุญาตให้ตรวจหรือคัด หรือจะอนุญาตให้ตรวจหรือคัดเพียงบางส่วนหาได้ไม่ แต่สำหรับบันทึกถ้อยคำพยานบุคคลหรือเอกสารอื่นใด ซึ่งเป็นคนละฉบับกับรายงานการสอบสวนนั้นอยู่ในดุลพินิจของผู้ส่งลงโทษที่จะอนุญาตให้ตรวจหรือคัดเอกสารดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น ในกรณีที่รายงานการสอบสวนได้ระบุชื่อพยานและรายละเอียดถ้อยคำพยานไว้ด้วยนั้น ผู้ส่งลงโทษจึงไม่อาจไม่อนุญาตให้ผู้อุทธรณ์ตรวจหรือคัดข้อความที่เป็นชื่อพยานและรายละเอียดถ้อยคำของพยานและไม่อาจไม่อนุญาตให้ตรวจหรือคัดเฉพาะชื่อพยานได้ และ อ.ก.พ. ดังกล่าว ได้มีข้อสังเกตว่าตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาได้กำหนดให้รายงานการสอบสวนมีสาระสำคัญรวม 3 ประการ คือ ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานโดยสรุปการวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานและความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน ดังนั้น ชื่อพยานและรายละเอียดถ้อยคำพยาน ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรระบุไว้ในรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน แต่ควรระบุไว้ในบันทึกถ้อยคำพยานซึ่งเป็นเอกสารอีกฉบับหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้ เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวน⁶²

กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ได้กำหนดให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนหรือของผู้สอบสวนได้ ดังนั้น จึงต้องยึดหลักการตามมติของ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการดังกล่าวเช่นเดียวกัน

สำหรับกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ดังนั้น ผู้มีสิทธิอุทธรณ์มีสิทธิที่จะขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 31 กำหนดว่า คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้ แต่ถ้ายังไม่ได้ทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นคู่กรณีไม่มีสิทธิขอตรวจดูเอกสารอันเป็นต้นร่างคำวินิจฉัย และผู้มีอำนาจอนุญาตในการขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 32 ที่กำหนดว่า เจ้าหน้าที่อาจไม่อนุญาตให้ตรวจดู

⁶² สำนักพิทักษ์ระบบคุณธรรม. (ม.ป.ป.). *คู่มือการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 เล่ม 1*. หน้า 5 – 7.

เอกสารหรือพยานหลักฐานได้ ถ้าเป็นกรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับ ประกอบกับมาตรา 14 และ มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 แต่กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ข้อ 15 – 18 ได้กำหนดการขอตรวจหรือคัดสำเนาเอกสารหรือพยานหลักฐานที่คู่กรณียื่นต่อ ก.พ.ค. ซึ่งเป็นการขอตรวจและคัดเอกสารในชั้นการพิจารณาของ ก.พ.ค. เท่านั้น

2) สิทธิในการคัดค้านกรรมการวินัยอุทธรณ์

(1) ผู้อุทธรณ์มีสิทธิยื่นคัดค้านกรรมการวินัยอุทธรณ์ด้วยเหตุต่าง ๆ ดังนี้⁶³

ก. รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ หรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

ข. มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ หรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

ค. มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์

ง. เป็นผู้ถูกกล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ หรือสั่งให้ออกจากราชการ

จ. เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

ฉ. มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางความสัมพันธ์กับบุคคลตาม (1)

(2) (3) หรือ (4) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

(2) วิธีการคัดค้านและการพิจารณาคำคัดค้านกรรมการวินัยอุทธรณ์

คำคัดค้านต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายใน 7 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งกรรมการวินัยอุทธรณ์ โดยต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้านด้วยว่า จะทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ก่อนที่จะมีการพิจารณาอุทธรณ์ แต่อาจให้กรรมการวินัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของประธาน ก.พ.ค. ได้⁶⁴

ประธาน ก.พ.ค. จะต้องพิจารณาหนังสือคัดค้านกรรมการวินัยอุทธรณ์
ดังนี้⁶⁵

⁶³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 121 และ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 39 วรรคหนึ่ง.

⁶⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 39 วรรคสอง.

⁶⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 40 วรรคสอง.

ก. ในกรณีที่เห็นว่าไม่ได้เป็นไปตามคำคัดค้าน และมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้ประธาน ก.พ.ค. นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามิมีมติให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้านก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ การลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีการลงคะแนนลับแล้วให้ถือเป็นที่สุด

ข. ในกรณีที่เห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะฟังได้ว่าหากให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมให้มีคำสั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในเรื่องนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบ

(3) กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ขอถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

ในกรณีที่กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอาจถูกคัดค้านหรือเห็นว่ามิเหตุอื่นที่อาจจะมีการกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าควรให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ขอถอนตัวปฏิบัติหน้าที่ต่อไปให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป การลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับแล้วให้เป็นที่สุด⁶⁶

ทั้งนี้ กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านต้องงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้ก่อนจนกว่าประธาน ก.พ.ค. จะได้มีการชี้ขาดในเรื่องคัดค้านนั้นแล้ว⁶⁷ นอกจากนี้ การที่กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกสั่งให้งดการปฏิบัติหน้าที่หรือกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ขอถอนตัวเพราะมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการภายหลังที่ได้มีการยื่นคำคัดค้านนั้น⁶⁸

3) การถอนอุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์มีสิทธิถอนอุทธรณ์ของตนได้ก่อนองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยโดยทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ถอนอุทธรณ์ด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะ

⁶⁶ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 41.

⁶⁷ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 40 วรรคหนึ่ง.

⁶⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 42.

วินิจฉัยให้องค์คณะวินิจฉัยบันทึกไว้และให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานในองค์คณะวินิจฉัยอนุญาต และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบ⁶⁹

3.3.6 การพิจารณาและวิธีการพิจารณาอุทธรณ์

1) ขั้นตอนพิจารณาการรับหรือไม่รับอุทธรณ์

(1) กรรมการเจ้าของสำนวน อาจกำหนดประเด็นให้นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา ดังนี้⁷⁰

ก. ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่มีการดำเนินการโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา

ข. ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ยังไม่ชัดเจนหรือที่ยังมีการดำเนินการโดยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้มีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลา 7 วัน หากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย

ค. ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณา ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย ซึ่งอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณามีดังนี้

เป็นเรื่องที่ไม่อาจอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

ผู้อุทธรณ์มิใช่เป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

เป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

เป็นเรื่องที่ได้เคยมีการอุทธรณ์และได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(2) เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับความเห็นตามข้อ (1) – (3) ให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ดังนี้⁷¹

ก. ในกรณีที่ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ หรือถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา และให้กรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

⁶⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 33 และข้อ 34.

⁷⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 48 และข้อ 49.

⁷¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 50.

ข. ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณา ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและเสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัย เมื่อ ก.พ.ค. วินิจฉัยแล้วให้จำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ หรือถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ให้ส่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและให้กรรมการเจ้าของสำนวนดำเนินการกระบวนพิจารณาต่อไป

2) ขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริง

1) การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ และคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวน เห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ให้มีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง⁷² และหากคู่กรณีในอุทธรณ์มิได้จัดทำคำแก้อุทธรณ์ พร้อมทั้งพยานหลักฐานยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีในอุทธรณ์ยอมรับข้อเท็จจริงตามข้ออุทธรณ์และให้กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม⁷³

ข. เมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งสำเนาพยานหลักฐานไปยังผู้อุทธรณ์ เพื่อให้ผู้อุทธรณ์คัดค้านหรือยอมรับคำแก้อุทธรณ์ หรือพยานหลักฐานที่คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวน หากผู้อุทธรณ์ประสงค์จะคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ ให้ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์ หรือกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ แต่ประสงค์จะให้พิจารณาอุทธรณ์ต่อไปให้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย หากผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินการให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบก็ได้⁷⁴

ค. ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้แก่คู่กรณีในอุทธรณ์ เพื่อยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมตามจำนวนที่กำหนดภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์หรือภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วหรือเมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม และกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าเรื่องอุทธรณ์มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาหรือมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุป

⁷² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 51.

⁷³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 54.

⁷⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 55.

สำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องทั้งหมดเสนอองค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป⁷⁵

2) การแสวงหาข้อเท็จจริง โดยวิธีอื่น⁷⁶

ก. เรียกผู้อุทธรณ์ คู่กรณีในอุทธรณ์มาให้ถ้อยคำหรือจัดส่งพยานหลักฐาน

ข. เรียกหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความเห็นหรือส่งผู้แทนมา

ชี้แจง

ค. ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

ง. เรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ และส่งพยานหลักฐาน

จ. ตรวจสอบอาคารและสถานที่

3) ขั้นตอนการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

(1) ก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

ก. เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีข้อเท็จจริงเพียงพอสามารถมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนเสนอองค์คณะวินิจฉัยพิจารณา ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้⁷⁷

ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์

สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากคำอุทธรณ์ และพยานหลักฐานที่

เกี่ยวข้องและผู้อุทธรณ์และคู่กรณี

สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง

ความเห็นของคณะกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่

จะต้องวินิจฉัยและคำขอของผู้อุทธรณ์

ให้จัดส่งบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนที่ได้

ดำเนินการสรุปข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องของผู้อุทธรณ์และคู่กรณี ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันนั่งพิจารณาครั้งแรก

ข. เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้มีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น โดยแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน

⁷⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 57.

⁷⁶ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 59 และข้อ 63.

⁷⁷ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 66 และข้อ 67.

บรรดาคำอุทธรณ์เพิ่มเติม คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม รวมทั้งพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ยื่นหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ให้รับไว้เป็นส่วนหนึ่งของการอุทธรณ์ และไม่ต้องส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง⁷⁸

ค. เมื่อกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสรุปสำนวนให้นิติกรผู้แถลง (ถ้ามี) เพื่อจัดทำคำแถลงโดยเร็ว และเมื่อจัดทำคำแถลงเสร็จแล้วให้องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกต่อไป⁷⁹

(2) วันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

ก. ให้องค์คณะวินิจฉัยจัดให้มีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้า ซึ่งจะต้องแจ้งกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เว้นแต่กรณีที่มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์และให้จำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบความ ไม่ต้องมีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์นั้น⁸⁰

ข. ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก หากคู่กรณีประสงค์จะยื่นคำแถลงสรุปอุทธรณ์หรือคำแก้อุทธรณ์ของตนเป็นหนังสือ ให้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์หรืออย่างช้าสุดในระหว่างการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ แต่มาอยู่ในวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก คู่กรณีฝ่ายนั้นจะแถลงด้วยวาจาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัย หรือองค์คณะวินิจฉัยสั่งให้แถลง⁸¹

ค. ในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถามคู่กรณีและพยาน⁸²

ง. นิติกรผู้แถลงคดี (ถ้ามี) ต้องเสนอความเห็นและชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยในวันนั่งพิจารณาคดีนั้น รวมทั้งมีสิทธิเข้าร่วมในการพิจารณาและในการประชุมปรึกษาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องนั้นได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงในการวินิจฉัยเรื่องนั้น⁸³

4) ขั้นตอนการทำคำวินิจฉัยและคำสั่ง

(1) นัดประชุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัย⁸⁴

⁷⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 69.

⁷⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 70.

⁸⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 76.

⁸¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 77 – 78.

⁸² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 79.

⁸³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 81.

⁸⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 84.

(2) มีคำวินิจฉัย ซึ่งคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้⁸⁵

- ก. ชื่อผู้อุทธรณ์
- ข. ชื่อคู่กรณีในอุทธรณ์
- ค. สรุปอุทธรณ์และคำขอของผู้อุทธรณ์
- ง. สรุปคำแก้อุทธรณ์
- จ. ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย
- ฉ. คำวินิจฉัยแต่ละประเด็นพร้อมทั้งเหตุผล
- ช. สรุปคำวินิจฉัยที่กำหนดให้คู่กรณีปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป

(3) การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ในองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยดังนี้⁸⁶

- ก. ไม่รับอุทธรณ์ เช่น กรณียื่นเกินกำหนดเวลาอุทธรณ์
- ข. ยกอุทธรณ์ในกรณีที่เห็นว่าการสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจาก

ราชการดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและเหมาะสมแก่กรณีแล้ว

ค. ให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ
ในกรณีที่เห็นว่าการสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มี
คำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่ง และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

ลดโทษ ในกรณีที่เห็นว่าผู้อุทธรณ์ควรได้รับโทษเบาลง แต่ถ้า
เห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะลดโทษต่ำกว่าปลดออกไม่ได้

ยกโทษ ในกรณีที่เห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิด
ทางวินัยหรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดวินัย

ให้กลับเข้ารับราชการ ในกรณีที่เห็นว่ายังไม่มีเหตุที่จะให้ผู้
อุทธรณ์ออกจากราชการ

เพิ่มโทษไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับแจ้งจาก ก.พ. ว่าสมควร
เพิ่มโทษจึงจะมีคำวินิจฉัยให้เพิ่มโทษผู้อุทธรณ์ได้

ให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้อุทธรณ์ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อ
ประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้มีคำวินิจฉัยตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

ง. ทำความเห็นแย้งในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนผู้ใดมี
ความเห็นแย้ง ให้ผู้นั้นมีสิทธิทำความเห็นแย้งพร้อมทั้งเหตุผลของตนรวมไว้ในคำวินิจฉัยนั้นได้⁸⁷

⁸⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 85.

⁸⁶ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 86.

⁸⁷ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

จ. เมื่อได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้แจ้งผลแห่งคำวินิจฉัยให้ คู่กรณีทราบโดยเร็ว โดยให้สำนักงาน ก.พ. จัดให้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ไว้เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้า ตรวจสอบ หรือขอสำเนาที่มีการรับรองถูกต้องได้⁸⁸

ฉ. กำหนดระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ โดยกำหนดให้ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่ มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่ เกิน 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 60 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย⁸⁹

5) การปฏิบัติตามคำวินิจฉัย

เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่ง บรรจุดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย หาก ผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความ เสียหายแก่บุคคลอื่น⁹⁰

6) สิทธินำคดีไปฟ้องศาล

ข้อ 87 ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ผู้นั้นมีสิทธิทำความเห็นแย้งพร้อมทั้ง เหตุผลของตนรวมไว้ในคำวินิจฉัยนั้นได้

⁸⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

ข้อ 90 เมื่อได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้แจ้งผลแห่งคำวินิจฉัยนั้นให้คู่กรณีทราบโดยเร็ว

ให้สำนักงาน ก.พ. จัดให้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ไว้เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าตรวจสอบ หรือขอสำเนาที่มีการ รับรองถูกต้องได้

⁸⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 118 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 114 ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบ วันนับแต่วันที่ ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ ปรากฏไว้ด้วย

กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

ข้อ 91 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวันและให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏ ไว้ด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

⁹⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 116 วรรคสาม

กรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.⁹¹

7) การนับระยะเวลา

การนับระยะเวลาในกรณีต่าง ๆ รวมทั้งระยะเวลาอายุความในการใช้สิทธิอุทธรณ์สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุดถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา⁹²

3.4 คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในระบบกฎหมายไทย

3.4.1 ความเป็นมาของการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

หลักการสำคัญของการจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบคุณธรรม (Merit System) หลักการสำคัญของการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน กล่าวคือ เป็นการบริหารงานบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรของหน่วยงาน โดยการสร้างสิ่งจูงใจและตอบสนองความต้องการของหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานได้ประโยชน์สูงสุด และข้าราชการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐเพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติให้ การจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัตินี้ให้คำนึงถึงระบบคุณธรรมดังต่อไปนี้

(1) การรับบุคคลเพื่อบรรจุเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม และประโยชน์ของทางราชการ

(2) การบริหารทรัพยากรบุคคล ต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพขององค์กรและลักษณะของงาน โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

⁹¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 116 วรรคสอง

⁹² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

ข้อ 95 การนับระยะเวลาตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

(3) การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการให้ประโยชน์อื่นแก่ข้าราชการต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรม โดยพิจารณาจากผลงาน ศักยภาพ และความประพฤติ และจะนำความคิดเห็นทางการเมืองหรือสังกัดพรรคการเมืองมาประกอบการพิจารณามีได้

(4) การดำเนินการทางวินัยต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ

(5) การบริหารทรัพยากรบุคคลต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง

เพื่อให้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนเกิดผลได้อย่างเต็มที่ จึงได้มีการปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยโครงสร้างเดิมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 กำหนดให้ ก.พ. เป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน มีอำนาจ (โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี) ในการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล อำนาจที่เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของส่วนราชการ อำนาจในการจัดการงานบริหารด้านบุคคล และมีอำนาจในการพิทักษ์ระบบคุณธรรมโดยเฉพาะการวินิจฉัยข้อพิพาทอันเกิดจากการบริหารงานบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับหลักคุณธรรมอันเป็นหลักการสำคัญของการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน โครงสร้างอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนอกจากจะเป็นการซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) แล้ว การใช้อำนาจในการพิทักษ์ระบบคุณธรรมยังประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น การที่ ก.พ. ไม่มีอำนาจในการสั่งการเอง กระบวนการดำเนินการทางวินัยล่าช้า มาตรฐานในการมีคำสั่งลงโทษทางวินัยที่แตกต่างกันระหว่างองค์กรบริหารงานบุคคลแต่ละส่วนราชการ เป็นต้น พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 จึงได้ปรับปรุงบทบาทอำนาจหน้าที่ของ ก.พ. ใหม่ โดยกำหนดให้ ก.พ. มีอำนาจเฉพาะการจัดการงานบริหารงานบุคคลของฝ่ายบริหาร โดยตัดอำนาจการจัดโครงสร้างของส่วนราชการออก เพื่อมิให้ซ้ำซ้อนกับอำนาจของ ก.พ.ร. และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ และพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการพลเรือน

3.4.2 การจัดองค์กรของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

หลักประกันความเป็นมืออาชีพ และหลักความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจนั้นเป็นปรัชญาสำคัญของการทำหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.)⁹³ หลักการดังกล่าวส่งผลต่อรูปแบบ โครงสร้าง และการจัดองค์กรของ ก.พ.ค. เป็นอย่าง

⁹³ สำนักพิทักษ์ระบบคุณธรรม สำนักงาน ก.พ. (2552). *ก.พ.ค. ขอบตอบ คำถามเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม คำถามเกี่ยวกับอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ คำถามเกี่ยวกับร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์*. สำนักพิทักษ์ระบบคุณธรรม สำนักงาน ก.พ., การประชุมสัมมนา เรื่อง พิทักษ์

มาก หลักการประกันความเป็นมืออาชีพ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้ ก.พ.ค. นั้น เป็นองค์กรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาในอำนาจหน้าที่ของ ก.พ.ค. ส่วนหลักความเป็นอิสระของการใช้ดุลพินิจนั้น เป็นหลักการซึ่งเรียกร้องให้การทำหน้าที่ของ ก.พ.ค. มีความเป็นอิสระ ปราศจากการสั่งการ หรือควบคุม หรือแทรกแซงจากอำนาจของฝ่ายบริหาร รูปแบบการจัดองค์กรของ ก.พ.ค. จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้หลักการดังกล่าวเกิดผลขึ้นได้ บทบัญญัติในมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 จึงได้กำหนดให้มี ก.พ.ค. ซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ในรูปของ “คณะกรรมการ” ซึ่งประกอบไปด้วยกรรมการจำนวน 7 คน เป็นคณะกรรมการที่ทำงานเต็มเวลา โดยมีเลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งในพระราชบัญญัติเดียวกันได้มีหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการได้มาซึ่งกรรมการ องค์กรประกอบ การดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมด้วย

1) การได้มาซึ่งกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ ก.พ.ค. ทั้ง 7 คนนั้น กฎหมายกำหนดให้ใช้วิธีการสรรหา โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งทำหน้าที่เป็น “คณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค.” เมื่อคณะกรรมการคัดเลือก ได้ทำการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กล่าวแล้ว ผู้ที่ได้รับคัดเลือกทั้งเจ็ดคนต้องประชุมและคัดเลือกกันเองหนึ่งคนเพื่อทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการ ก.พ.ค. แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นชั้นตอนสุดท้าย⁹⁴ โดยคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ดังกล่าวให้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติ⁹⁵ และไม่มีลักษณะต้องห้าม⁹⁶ ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่ง

ระบบคุณธรรมของข้าราชการพลเรือน, 3 กันยายน 2553, ห้องประชุม โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร, หน้า 6-8.

⁹⁴ มาตรา 26 ให้มีคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธาน รองประธานศาลฎีกาที่ได้รับมอบหมายจากประธานศาลฎีกาหนึ่งคน กรรมการ ก.พ. ผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคน ซึ่งได้รับเลือกโดย ก.พ. และให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการคัดเลือกมีหน้าที่คัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 25 จำนวนเจ็ดคน

ให้ผู้ได้รับคัดเลือกตามวรรคสองประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ ก.พ.ค. และให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคัดเลือกกำหนด

⁹⁵ มาตรา 25 ผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ก.พ.ค. ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี
- (3) มีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

ปัจจุบันได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบกรใด ๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนอันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม พ.ศ. 2551 กำหนดให้การประกอบอาชีพดังต่อไปนี้เป็นการประกอบอาชีพที่เป็นการขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ก.พ.ค. ได้แก่

(ก) เป็นทนายความ

(ข) เป็นที่ปรึกษากฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับวินัย การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ จรรยาข้าราชการหรือการดำเนินการเกี่ยวกับข้อพิพาทในเรื่องดังกล่าว

(ค) เป็นตุลาการหรือผู้พิพากษาสมทบ

(ง) เป็นที่ปรึกษาของพรรคการเมือง

(ก) เป็น หรือเคยเป็น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ใน คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการข้าราชการครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา หรือคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

(ข) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการกฤษฎีกา

(ค) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือเทียบเท่า หรือตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้น

(ง) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการพิเศษประจำเขตหรือเทียบเท่า

(จ) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงหรือเทียบเท่าตามที่ ก.พ. กำหนด

(ฉ) เป็น หรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ แต่ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

⁹⁶ มาตรา 27 กรรมการ ก.พ.ค. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) เป็นข้าราชการ

(2) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใด

(3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(4) เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ

(5) เป็นกรรมการในองค์กรกลางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐ

(6) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบกรใด ๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(จ) รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ ที่มีลักษณะเป็นสัญญาสัมปทาน สัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะหรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค หรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

(ฉ) เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาในหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรรมการกฤษฎีกา หรือได้รับอนุมัติจาก ก.พ.ค.

(ช) เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมายมีอำนาจหน้าที่เฉพาะและปฏิบัติงานประจำอยู่ในสังกัดหน่วยงานของรัฐ โดยได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างเป็นรายเดือน เว้นแต่เป็นผู้สอนหรือผู้บรรยายพิเศษในสถาบันอุดมศึกษาหรือผู้ทำการวิจัย

(ซ) เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท

2) การดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

การดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ก.พ.ค. นั้น แสดงให้เห็นถึงหลักการของความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ของ ก.พ.ค. กล่าวคือ กฎหมายกำหนดให้ ก.พ.ค. นั้นดำรงตำแหน่งวาระเดียวเป็นเวลา 6 ปี นับแต่วันที่พระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง⁹⁷ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ก.พ.ค. เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น⁹⁸

⁹⁷ มาตรา 29 กรรมการ ก.พ.ค. มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ให้กรรมการ ก.พ.ค. ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการ ก.พ.ค. ใหม่

⁹⁸ มาตรา 30 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการ ก.พ.ค. พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

(4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 25 หรือมาตรา 27

(5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(6) ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลาอย่างสม่ำเสมอตามระเบียบของ ก.พ.ค.

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. พ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการคัดเลือกดำเนินการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. แทนกรรมการ ก.พ.ค. ซึ่งพ้นจากตำแหน่งโดยเร็ว

3.4.3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ก.พ.ค. จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรองรับการนำมาตรฐานการพิทักษ์ระบบคุณธรรม มาใช้ในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน และมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวงนโยบาย การบริหารงานบุคคลให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 จึงกำหนดให้ ก.พ.ค. มีอำนาจดังต่อไปนี้ คือ

(1) เสนอแนะต่อ ก.พ. หรือองค์กรกลางบริหารงานบุคคลอื่น เพื่อให้ ก.พ. หรือองค์กร กลางบริหารงานบุคคลอื่น ดำเนินการจัดให้มีหรือปรับปรุงนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลใน ส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

(2) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 114

(3) พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามมาตรา 123

(4) พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรมตามมาตรา 126

(5) ออกกฎ ก.พ.ค. ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และ

(6) แต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ ก.พ.ค. กำหนด เพื่อเป็น กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือเป็นกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

อำนาจหน้าที่อันเกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของ ก.พ.ค. นั้น หากแบ่งตามลักษณะ การใช้อำนาจแล้ว อาจแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ ได้แก่ การใช้อำนาจในการให้คำแนะนำ เพื่อ ดำเนินการปรับปรุงนโยบาย กฎ ระเบียบ ให้สอดคล้องกับระบบคุณธรรม และการใช้อำนาจใน ลักษณะที่เป็นการวินิจฉัยข้อพิพาท ได้แก่ อำนาจในการวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือ คำสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุบางกรณี และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์อันเกิด จากการกระทำของผู้บังคับบัญชาบางตำแหน่ง

อำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ตามกฎหมายงานบริหารบุคคลภาครัฐ ประกอบไปด้วย กระบวนการที่สำคัญ คือ การวางแผนกำลังคน การกำหนดตำแหน่ง การกำหนดค่าตอบแทน การ สรรหาและคัดเลือก การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลปฏิบัติงาน การเลื่อนตำแหน่ง การโอน หรือย้าย วินัย การพ้นจากราชการ และบำเหน็จบำนาญ อำนาจของ ก.พ.ค. ตามบทบัญญัติของ กฎหมายดังกล่าวเป็นการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ข้าราชการพลเรือน ออกจากราชการด้วยเหตุบางประการ ซึ่งกระบวนการวิธีพิจารณาของ ก.พ.ค. นั้น ซึ่งถือว่าเป็น กระบวนการในส่วนของวินัยข้าราชการพลเรือน และการพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการพลเรือน นั้นเอง

เพื่อเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจของ ก.พ.ค. ในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เห็นควรต้องกล่าวสาระสำคัญของกระบวนการทางวินัยและการพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนโดยสังเขปด้วย

“วินัย” หมายถึง ปทัสถานแห่งความประพฤติซึ่งกำหนดไว้เป็นข้อปฏิบัติหรือแบบแผนสำหรับคนในหน่วยงาน ในหมู่เหล่า หรือในวงการแต่ละแห่ง โดยจะเรียกข้อปฏิบัติหรือแบบแผนที่กำหนดไว้หรือที่มุ่งหวังสำหรับคนในวงการนั้นว่า “วินัย”⁹⁹ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักของทางราชการ คือ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของราชการ เพื่อความเจริญและความมั่นคงของชาติ และเพื่อความผาสุกของประชาชน อีกทั้งยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อธำรงศักดิ์ศรีของข้าราชการด้วย การฝ่าฝืนบรรทัดฐานแห่งความประพฤติดังกล่าวเป็นผลให้ต้องมีการดำเนินการทางวินัยกับผู้ฝ่าฝืนนั้น ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการพลเรือน¹⁰⁰ และการดำเนินการทางวินัยสำหรับข้าราชการพลเรือนที่ฝ่าฝืนไว้¹⁰¹ การดำเนินการทางวินัยประกอบไปด้วย 4 ส่วนสำคัญได้แก่ การสอบสวน การพิจารณาสั่งลงโทษ การตรวจสอบคำสั่งลงโทษ และการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ โทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดโทษไว้ 5 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก¹⁰²

การบริหารงานบุคคล (Personnel Management) อีกกระบวนการหนึ่งที่จะกล่าวถึงนั้นคือ การออกจากราชการหรือการพ้นจากราชการของข้าราชการพลเรือน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพล

⁹⁹ ประวิณ ณ นคร. (2543). *หน่วยที่ 10 วินัยและคุณธรรมของข้าราชการ*. เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคคลภาครัฐ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. หน้า 680-681.

¹⁰⁰ หมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

¹⁰¹ หมวด 7 การดำเนินการทางวินัย แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

¹⁰² มาตรา 88 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย จะต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๘ การดำเนินการทางวินัย

โทษทางวินัยมี 5 สถาน ดังนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดเงินเดือน
- (4) ปลดออก
- (5) ไล่ออก

เรือนได้กำหนดเหตุและเงื่อนไขของการออกจากราชการของข้าราชการไว้ในมาตรา 107¹⁰³ แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

กระบวนการดำเนินการทางวินัย (Disciplinary Action) และการมีคำสั่งให้ข้าราชการพลเรือนออกจากราชการนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนได้กำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวเรียกว่า “การอุทธรณ์” (Appeal) โดยมี ก.พ.ค. เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าว

คำสั่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ มาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ที่ได้รับคำสั่งอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายใน 30 วันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งนั้น ได้แก่

- (1) คำสั่งลงโทษทางวินัย ทั้งกรณีวินัยไม่ร้ายแรง และวินัยร้ายแรง
- (2) คำสั่งให้ออกจากราชการเนื่องจากข้าราชการพลเรือนผู้นั้นเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสม่ำเสมอ
- (3) คำสั่งให้ออกจากราชการ เนื่องจากข้าราชการพลเรือนผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการพลเรือน ได้แก่ ไม่มีสัญชาติไทย ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (Miseremeanor)
- (4) คำสั่งให้ออกจากราชการ เนื่องจากข้าราชการพลเรือนผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ
- (5) คำสั่งให้ออกจากราชการ เนื่องจากข้าราชการพลเรือนผู้นั้นหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

¹⁰³มาตรา 107 ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- (3) ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลาออกมีผลตามมาตรา 109
- (4) ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา 59 มาตรา 67 มาตรา 101 มาตรา 110 หรือ มาตรา 111 หรือ
- (5) ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก

วันออกจากราชการตาม (4) และ (5) ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด

(6) คำสั่งให้ออกจากราชการ เนื่องจากข้าราชการพลเรือนผู้นั้นมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษ แต่มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ หรือ

(7) คำสั่งให้ออกจากราชการ เนื่องจากข้าราชการพลเรือนผู้นั้นได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

3.4.4 กระบวนวิธีพิจารณาของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (Merit System Protection Commission)

เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของ ก.พ.ค. แล้ว อาจแบ่งได้เป็นสองลักษณะ ได้แก่ การใช้อำนาจทั่วไป เช่น อำนาจในการเสนอแนะ หรืออำนาจในการออกกฎระเบียบเพื่อการปฏิบัติการเพื่อเป็นไปตามกฎหมาย และการใช้อำนาจอีกลักษณะหนึ่งคือ การใช้อำนาจในลักษณะที่เป็นการวินิจฉัยข้อพิพาท ได้แก่ การพิจารณาอุทธรณ์ เรื่องร้องทุกข์ หรือการคุ้มครองระบบคุณธรรม นั้น ลักษณะการทำงานหรือการใช้อำนาจทั้งสองลักษณะนั้นมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะการใช้อำนาจในลักษณะของการวินิจฉัยข้อพิพาทต่างๆ ในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนของ ก.พ.ค. นั้น เป็นการวินิจฉัยในสิทธิและหน้าที่ของข้าราชการพลเรือน เช่น ความชอบของคำสั่งลงโทษทางวินัย ความชอบหรือความเหมาะสมของการแต่งตั้งในตำแหน่งต่างๆ หรือความชอบของการพิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น กระบวนการในการใช้อำนาจจำต้องมีกระบวนวิธีพิจารณาที่มีมาตรฐานสามารถประกันความเป็นธรรมให้แก่ข้าราชการพลเรือน และในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นการประสานให้เกิดคุณภาพแก่งานบริหารบุคคลของข้าราชการพลเรือนอีกด้วย และเพื่อเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะของ ก.พ.ค. ในฐานะคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท จึงจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงวิธีพิจารณาของ ก.พ.ค. ในส่วนนี้ เฉพาะกระบวนวิธีพิจารณาในการชี้ขาดข้อพิพาทที่มีอยู่ ณ เวลาปัจจุบันเท่านั้น ได้แก่ วิธีพิจารณาอุทธรณ์และวิธีพิจารณาร้องทุกข์ ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้กระบวนวิธีพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์นั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค.

ในการวางระบบวิธีพิจารณาของ ก.พ.ค. โดยเฉพาะการพิจารณาอุทธรณ์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้น ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการวางระบบเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลการวิจัยตามโครงการศึกษาเพื่อวางระบบวิธีพิจารณาด้านพิทักษ์ระบบคุณธรรมและการดำเนินการเพื่อออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ ร้องทุกข์ ร้องเรียน และเตรียมความพร้อมของสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งส่วนหนึ่งของผลการศึกษาดังกล่าวเป็นผลให้มีการออกกฎ ก.พ.ค.

ที่เกี่ยวข้องสองเรื่อง ได้แก่ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วย การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

1) หลักการพื้นฐานของวิธีพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์

ผลของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวางระบบกระบวนการวิธีพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว ผู้ศึกษาได้กำหนดหลักการสำคัญของกระบวนการวิธีพิจารณาทั้งสองเรื่องไว้ ดังต่อไปนี้¹⁰⁴

(1) หลักการกำหนดให้องค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาในรูปของคณะบุคคล

การดำเนินการทางวินัยย่อมมีผลกระทบในทางร้ายต่อข้าราชการพลเรือน จึงมีความสำคัญที่จะต้องให้มีการดำเนินการให้มีความจริงและยุติธรรมซึ่งเป็นหัวใจของการดำเนินการทางวินัย ผู้มีหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวนอกจากจะต้องเป็นธรรมและเป็นกลางแล้ว ในหลายกรณียังต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางมาร่วมดำเนินการด้วย ซึ่งการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือนก็เช่นกัน ในฐานะที่เป็นที่พึ่งสุดท้ายในการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษ การจะให้บุคคลเพียงคนเดียวรับภารกิจนี้ก็ไม่อาจจะเป็นการประกันความเป็นธรรมได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนจึงควรเป็นองค์กรในรูปของคณะบุคคล ซึ่งการพิจารณาในรูปของคณะบุคคลโดยอาศัยเสียงข้างมากนั้นจะเป็นหลักประกันด้านความเป็นกลางได้ดี นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการพิจารณานั้นยังลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยลงได้ด้วย

(2) หลักความเป็นกลาง (Impartiality) และไม่มีส่วนได้เสียของผู้พิจารณา

หลักความเป็นกลางและความไม่มีส่วนได้เสียของผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณา วินิจฉัยคดีนั้น กล่าวได้ว่าเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานของความยุติธรรมสำหรับคู่กรณีพิพาท ไม่ว่าจะอยู่ในระบบศาลใด ประเทศใด ซึ่งเป็นหลักการอันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เพราะหากมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีหรือข้อพิพาทหนึ่งๆ มีส่วนรู้ เกี่ยวข้อง หรือมีประโยชน์ ได้เสียไม่ว่าในทางใด หรือมีเหตุโกรธเคืองกันมาก่อนกับคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง โดยตามธรรมดา ผู้ที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีหรือข้อพิพาทดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่งกับคู่กรณีด้วยเหตุดังกล่าว โอกาสที่จะทำให้ผู้นั้นพิจารณาด้วยความเป็นกลางเสียไปย่อมสูงมากขึ้น

(3) หลักการฟังคู่ความ

¹⁰⁴ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2549). *รายงานการศึกษาวิจัยโครงการเพื่อวางระบบวิธีพิจารณาด้านพิทักษ์ระบบคุณธรรมและดำเนินการเพื่อออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิธีพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน และเตรียมความพร้อม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 7.

หลักการนี้เป็นหลักการพื้นฐานของการคุ้มครองคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยมีเนื้อหาสาระที่สำคัญคือ การวินิจฉัยหรือการพิพากษาคดีจะต้องเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงทั้งหมดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาได้ค้นหาความจริงได้ในที่สุด สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นนั้นจะต้องมีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่าย (Audi alteram partem) เสนอข้ออ้างหรือข้อต่อสู้พยานหลักฐาน ความเห็นของตนเองที่เกี่ยวข้องกับคดี ซึ่งถือเป็น “สิทธิ” ชั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นประจักษ์ของกระบวนการพิจารณา มิใช่เป็นเพียงกรรมหรือวัตถุที่ถูกระงับในกระบวนการพิจารณา

2) กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์¹⁰⁵

ในการพิจารณาอุทธรณ์หรือการพิจารณาร้องทุกข์ ก.พ.ค. อาจพิจารณาด้วยตนเอง หรือแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ในกรณี que se vident ที่เห็นว่าเรื่องนั้นไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน เพื่อทำการพิจารณาอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ แล้วแต่กรณีก็ได้ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. การได้มาซึ่งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์นั้น กำหนดให้ ก.พ.ค. เป็นผู้คัดเลือกและแต่งตั้ง ก.พ.ค. ได้ออกระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 โดยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นกรรมการวินิจฉัยหรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและแต่งตั้ง และการดำรงตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งของกรรมการดังกล่าว ดังนี้ คือ¹⁰⁶

(1) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ (Appeal Committee) และกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (Complaint Committee) ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ คือ มีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี แต่ไม่เกิน 70 ปี เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ จากสถานศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศที่ ก.พ. รับรอง และมีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้¹⁰⁷

(ก) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรระดับ 9 ขึ้นไป หรือนิติกรระดับเชี่ยวชาญ หรือรับราชการหรือเคยรับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีในตำแหน่งไม่ตำแหน่งไม่ต่ำ

¹⁰⁵ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 104. หน้า 8 – 9.

¹⁰⁶ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 104. หน้า 9.

¹⁰⁷ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 104. หน้า 10 – 11.

กว่านิติกรระดับ 8 หรือนิติกรระดับชำนาญการพิเศษ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในหน่วยงานของรัฐที่เทียบเท่า

(ข) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านกฎหมายไม่ต่ำกว่าระดับ 8 หรือตำแหน่งระดับชำนาญการพิเศษมาแล้วไม่น้อยกว่าเจ็ดปี

(ค) รับราชการหรือเคยรับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการกองหรือตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับต้น หรือตำแหน่งอื่นในหน่วยงานของรัฐที่เทียบเท่า

(ง) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักหรือตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับสูง หรือตำแหน่งอื่นในหน่วยงานของรัฐที่เทียบเท่า

(จ) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งรองอธิบดีขึ้นไปหรือประเภทบริหารระดับต้นหรือระดับสูงหรือตำแหน่งที่เทียบเท่า

(ฉ) เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนในสาขาวิชานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ แต่ในกรณีที่ยังดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(ช) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขากฎหมายมหาชน และรับราชการในหน่วยงานของรัฐนับแต่สำเร็จการศึกษาระดับดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขากฎหมายมหาชน และรับราชการในหน่วยงานของรัฐนับแต่สำเร็จการศึกษาระดับดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าหกปี

(ซ) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความไม่น้อยกว่าสิบสองปี และมีประสบการณ์ในการดำเนินคดีปกครองเกี่ยวกับวินัยข้าราชการหรือการบริหารงานบุคคลไม่น้อยกว่าห้าปี

(ฅ) รับราชการหรือเคยรับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในตำแหน่งอัยการจังหวัดหรือเทียบเท่า

(ญ) รับราชการหรือเคยรับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลแพ่งหรือศาลอาญาหรือเทียบเท่า หรือตุลาการประจักษ์คุณศาลทหารกลาง (ข้อ 2 ของระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ พ.ศ. 2551)

นอกจากเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ (Appeal Committee) หรือวินิจฉัยร้องทุกข์¹⁰⁸ (Complaint Committee) ระเบียบ ก.พ.ค. ฉบับดังกล่าว ยังได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลดังกล่าวไว้ดังนี้ด้วย คือ

- (1) เป็นข้าราชการ
- (2) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใด
- (3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (4) เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ
- (5) เป็นกรรมการในองค์กรกลางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐ และ
- (6) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบภารใด ๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบภารใด ๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.พ.ค. โดยอนุโลม (ข้อ 3 ของระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ พ.ศ. 2551)

(2) การได้มาซึ่งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ก.พ.ค. ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ โดยมีเลขาธิการ ก.พ. หรือผู้ที่เลขาธิการ ก.พ. มอบหมายเป็นเลขานุการ (ข้อ 6 ของระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ พ.ศ. 2551)

กระบวนการคัดเลือกใช้วิธีการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ทดสอบความรู้โดยสอบข้อเขียน ตรวจสอบสภาพ ประเมินประสบการณ์หรือผลงาน พิจารณาความเหมาะสม เมื่อเสร็จกระบวนการคัดเลือกแล้ว ก็จะดำเนินการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกมีอายุสองปี การแต่งตั้งบุคคลให้ทำหน้าที่เป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จะแต่งตั้งจากบัญชีรายชื่อที่จัดทำขึ้นดังกล่าวตามลำดับ¹⁰⁹

¹⁰⁸ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 104. หน้า 10.

¹⁰⁹ ข้อ 8 การคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้เป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ดำเนินการโดยวิธีการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ทดสอบความรู้โดยการสอบข้อเขียน ตรวจสอบสภาพ ประเมินประสบการณ์หรือผลงาน พิจารณาความเหมาะสมโดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของ

(3) การดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ (Complaint Committee) หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (Complaint Committee) ต้องทำงานเต็มเวลา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วอาจได้รับการแต่งตั้งอีก¹¹⁰ และนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (Vacate) แล้ว กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อาจพ้นจากตำแหน่งโดยเหตุอื่นได้อีกด้วย¹¹¹

3) หน่วยงานเลขานุการ (Secretary for MSPC)

ก.พ.ค. นั้น มีเลขานุการ ก.พ. เป็นเลขานุการ และมีหน่วยงานที่อยู่ในสำนักงาน ก.พ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการของ ก.พ.ค. หน่วยงานเลขานุการ ก.พ.ค. นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำหน้าที่ของ ก.พ.ค. โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์หรือการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

บุคคลโดยแควดวงกฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดิน สัมภาษณ์ แล้วจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับคัดเลือกโดยให้บัญชีดังกล่าวมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันประกาศผลการคัดเลือกหรือเมื่อมีการประกาศรับสมัครใหม่ และแต่งตั้งบุคคลจากบัญชีรายชื่อผู้ได้รับคัดเลือกให้ทำหน้าที่เป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ในกรณีที่ผู้ได้รับคัดเลือกยังไม่หมดอายุ ให้คัดเลือกบุคคลลำดับถัดไป ในบัญชีรายชื่อผู้ได้รับคัดเลือกขึ้นแต่งตั้งให้เป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

¹¹⁰ ข้อ 4 กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ให้มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว อาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อีกได้ โดยวิธีการประเมินหรือวิธีการคัดเลือกตามที่ ก.พ.ค. กำหนด

ให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ใหม่

กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ต้องทำงานเต็มเวลา

¹¹¹ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) ตาม

(2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 2 และข้อ 3

(4) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(5) ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ให้นำระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยกรณีไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลาอย่างสม่ำเสมอมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(6) คณะกรรมการ ก.พ.ค. ไม่น้อยกว่า 5 ใน 7 ของจำนวนกรรมการ ก.พ.ค. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีมติให้ออก

เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเลขานุการของ ก.พ.ค. นี้จะมีส่วนช่วยเหลือการทำงานในเกือบทุกขั้นตอนของการพิจารณาวินัยของ ก.พ.ค. ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการรับเรื่องอุทธรณ์หรือเรื่องร้องทุกข์ขึ้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริงในการพิจารณา หรือขั้นตอนการประชุมพิจารณาขององค์คณะวินัย เป็นต้น

4) กระบวนวิธีพิจารณาอุทธรณ์

ก.พ.ค. อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดกระบวนวิธีพิจารณาสำหรับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ คือ การพิจารณาวินัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย (Disciplinary Action) หรือคำสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุบางประการของข้าราชการพลเรือน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้มอบอำนาจให้ ก.พ.ค. ออกกฎระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบัน ก.พ.ค. ได้ออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้แล้ว ได้แก่ “กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551” ซึ่งเนื้อหาของสาระของกฎ ก.พ.ค. ดังกล่าว อาจสรุปเนื้อหาของกระบวนวิธีพิจารณาได้ดังนี้

1) หลักการทั่วไปของวิธีพิจารณาอุทธรณ์

กระบวนพิจารณาที่ใช้ในการพิจารณาเรื่องอุทธรณ์ตามที่กฎหมายว่าด้วยข้าราชการพลเรือนกำหนดนั้น มีหลักการทั่วไป ดังนี้

(1) เป็นกระบวนวิธีพิจารณาระบบไต่สวน¹¹² หมายความว่า กระบวนการสืบข้อเท็จจริงในการพิจารณาอุทธรณ์นั้น มิได้จำกัดอยู่เพียงข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนำเสนอเท่านั้น องค์คณะวินัยซึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณาวินัยอุทธรณ์ (Deciding Appeal) เรื่องใดเรื่องหนึ่งมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานและตรวจสอบข้อเท็จจริงได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่จำเป็นและเพียงพอต่อการวินัยอุทธรณ์นั้นๆ

(2) หลักการว่าด้วยการขยายหรือย่นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกระบวนวิธีพิจารณาอุทธรณ์¹¹³

(3) กระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ (Illegal procedure) สามารถเพิกถอนหรือแก้ไขได้เมื่อคู่กรณีร้องขอหรือเมื่อองค์คณะวินัยพบข้อบกพร่องนั้น ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค.¹¹⁴

¹¹² ข้อ 5 วิธีพิจารณาอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. เป็นวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. นี้

ในกรณีที่กฎหมายหรือระเบียบตามวรรคหนึ่ง มิได้กำหนดเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

¹¹³ ข้อ 6 ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. นี้ หรือตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควรหรือคู่กรณีมีคำขอ ประธาน ก.พ.ค. มีอำนาจย่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(4) หลักการว่าด้วยรูปแบบของคำร้องหรือขอให้กระบวนวิธีพิจารณา กล่าวคือ คำร้องหรือคำขอต่างในกระบวนพิจารณาให้ทำเป็นหนังสือ ยกเว้นแต่ได้รับอนุญาตทำด้วยวาจา¹¹⁵

(5) หลักเกณฑ์ว่าด้วยการยื่น รับ หรือส่งเอกสารในกระบวนวิธีพิจารณา เช่น การยื่นเอกสารพยานหลักฐานอาจยื่นเองหรือมอบอำนาจให้ยื่นก็ได้ อาจยื่นกับเจ้าหน้าที่เองหรือยื่นทางไปรษณีย์ก็ได้¹¹⁶ เป็นต้น

(6) หลักการว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลเอกสารสำนวนในการพิจารณาอุทธรณ์ (Deciding Appeal) กล่าวคือ เอกสารพยานหลักฐานที่ได้ยื่นต่อ ก.พ.ค. หรือที่ ก.พ.ค. ได้รับมา คู่กรณีสามารถขอตรวจดู ทราบ คัดสำเนา เว้นแต่เป็นเรื่องที่กฎหมายคุ้มครองไม่เปิดเผย หรือเป็นข้อมูลที่ ก.พ.ค. เห็นว่า จะสร้างความเสียหายต่อการดำเนินการของรัฐ¹¹⁷

¹¹⁴ ข้อ 7 ในกรณีที่มีได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนพิจารณาในการเสนอเรื่องอุทธรณ์และตรวจอุทธรณ์ การแสวงหาข้อเท็จจริง การสรุปสำนวน การรับฟังพยานหลักฐาน หรือในการดำเนินกระบวนพิจารณาอย่างอื่นก่อนมีคำวินิจฉัย เมื่อองค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควร หรือเมื่อคู่กรณีฝ่ายที่เสียหายเนื่องจากการที่มีได้ปฏิบัติเช่นนั้น มีคำขอ องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจสั่งยกเลิกกระบวนพิจารณาที่ผิดกฎ ก.พ.ค. นั้นเสียทั้งหมดหรือบางส่วน หรือสั่งแก้ไขหรือมีคำสั่งในเรื่องนั้นอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร

ข้อความดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีฝ่ายที่เสียหายอาจยกขึ้นได้ไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนมีคำสั่งหรือคำวินิจฉัย แต่ต้องไม่เกินแปดวัน นับแต่วันที่ทราบถึงเหตุดังกล่าว หรือมิได้ให้สัตยาบันแก่การนั้น

การยกเลิกกระบวนพิจารณาตามวรรคหนึ่ง อันมิใช่เรื่องที่คู่กรณีแต่ละฝ่ายไม่ดำเนินกระบวนพิจารณาเรื่องนั้นภายในระยะเวลาที่กฎหมาย กฎ ก.พ.ค. หรือที่องค์คณะวินิจฉัยกำหนดไว้ ไม่ตัดสิทธิคู่กรณีนั้นในอันที่จะดำเนินกระบวนพิจารณานั้นใหม่ให้ถูกต้องได้

¹¹⁵ ข้อ 8 การทำคำขอหรือคำร้องต่อ ก.พ.ค. ในกระบวนพิจารณาของ ก.พ.ค. ให้ทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ ก.พ.ค. จะอนุญาตให้ทำด้วยวาจา ในกรณีเช่นนี้ให้ ก.พ.ค. พิจารณาจดแจ้งข้อความนั้นไว้ในรายงานกระบวนพิจารณา

¹¹⁶ ข้อ 11 การยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานต่อ ก.พ.ค. คู่กรณีจะยื่นด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นยื่นต่อ ก.พ.ค. หรือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ ในกรณีที่ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ให้ถือว่าวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองส่งเอกสารเป็นวันที่ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานต่อ ก.พ.ค.

การมอบฉันทะให้ผู้อื่นยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้มอบ ผู้รับมอบ และพยาน

¹¹⁷ ข้อ 15 เอกสารหรือพยานหลักฐานที่คู่กรณียื่นต่อ ก.พ.ค. หรือที่ ก.พ.ค. ได้มา ให้เปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ คัดสำเนา หรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้อง และ ก.พ.ค. อาจส่งสำเนาให้คู่กรณีตามกฎ ก.พ.ค. นี้ เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผย หรือกรณีที่ ก.พ.ค. เห็นว่าจำเป็นต้องไม่เปิดเผยเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินงานของรัฐ

(7) การดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาอุทธรณ์ผู้อุทธรณ์จะดำเนินการเองหรือมอบอำนาจ (Authorize) ให้ทนายความหรือบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้ดำเนินการแทนได้¹¹⁸

2) ผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์

ในส่วนของผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์นั้น ข้อ 22 ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ให้เป็นสิทธิของผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดไว้ว่า ผู้มีสิทธิอุทธรณ์นั้นคือผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยหรือผู้ที่ได้รับคำสั่งให้ออกจากราชการ¹¹⁹ นอกจากบุคคลดังกล่าวที่มีสิทธิในการยื่นอุทธรณ์ ผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ยังรวมไปถึงทายาทของข้าราชการพลเรือนผู้นั้นได้ หากว่าข้าราชการพลเรือนคนดังกล่าวไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ไว้ และหมายความรวมถึงทนายความหรือผู้รับมอบอำนาจ (Attorney) ให้กระทำการแทนด้วย¹²⁰

3) การยื่นอุทธรณ์และการตรวจอุทธรณ์

วิธีการในการยื่นอุทธรณ์ประกอบด้วยขั้นตอน (Procedure) และวิธีการที่สำคัญ ดังนี้คือ

(1) อุทธรณ์ให้ทำเป็นหนังสือโดยสาระสำคัญ เช่น ข้อมูลของผู้อุทธรณ์ คำสั่งอันเป็นต้นเหตุแห่งการอุทธรณ์ พร้อมทั้งวันรับทราบคำสั่ง ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้น

ในกรณีที่เอกสารหรือพยานหลักฐานมีการกำหนดขึ้นความลับไว้ มีข้อความที่ไม่เหมาะสมหรือมีข้อความที่อาจเป็นการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทบุคคลใด ให้อยู่ในดุลพินิจของ ก.พ.ค. ที่จะไม่เปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ คัดสำเนา ขอสำเนาอันรับรองถูกต้อง หรือไม่ส่งสำเนาให้คู่กรณี ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดอำนาจ ก.พ.ค. ที่จะจัดให้มีการทำสรุปเรื่องและเปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ หรือคัดสำเนาสรุปเรื่อง หรือส่งสำเนาสรุปเรื่องดังกล่าวให้คู่กรณี

¹¹⁸ ข้อ 25 ผู้อุทธรณ์อาจมอบหมายให้ทนายความ หรือบุคคลอื่น ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดในกระบวนการอุทธรณ์แทนได้ แต่ต้องแจ้งล่วงหน้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อน

ในการชี้แจงหรือให้ถ้อยคำต่อองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์หรือต่อกรรมการเจ้าของสำนวน คู่กรณีมีสิทธินำทนายความ หรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาฟังการพิจารณาได้

¹¹⁹ มาตรา 114 ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง

การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ.ค.

¹²⁰ ข้อ 23 กรณีที่ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบราชการพลเรือน ถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ ทายาทผู้มีสิทธิรับบำเหน็จคตกทอดของผู้นั้น มีสิทธิอุทธรณ์แทนได้

ในกรณีที่มิใช่ทายาทหลายคนก็ดี ทายาทเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็ดี หากทายาทเหล่านั้นประสงค์จะอุทธรณ์แทนตามวรรคแรก ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความสามารถ มาเทียบเพื่อการใช้บังคับแล้วแต่กรณีโดยอนุโลม

เป็นข้ออ้างในการคัดค้านคำสั่ง คำขอของผู้อุทธรณ์ พร้อมทั้งลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์¹²¹ พร้อมทั้งสำเนาหนังสืออุทธรณ์และสำเนาหนังสือพยานหลักฐานมาพร้อมกัน และหากผู้ยื่นอุทธรณ์เป็นผู้รับมอบอำนาจ (Attorney) ก็ต้องแสดงหลักฐานการรับมอบอำนาจด้วย¹²²

(2) ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ ถ้าเป็นตัวข้าราชการพลเรือนที่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์เองในยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ หรือถ้าเป็นทายาทของผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ให้ยื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งดังกล่าว¹²³

(3) การยื่นอุทธรณ์จะยื่นต่อพนักงานรับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือยื่นทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ โดยถือว่าวันที่ประทับตราของจดหมายเป็นวันที่ได้ยื่นอุทธรณ์¹²⁴

¹²¹ ข้อ 27 การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. โดยใช้ถ้อยคำสุภาพ และมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อตำแหน่ง สังกัด และที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี
- (2) คำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ และวันที่รับทราบคำสั่ง
- (3) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้อุทธรณ์ยกขึ้นเป็นข้อคัดค้านคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์
- (4) คำขอของผู้อุทธรณ์
- (5) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์

ถ้าเป็นการอุทธรณ์โดยทายาท หรือผู้ได้รับมอบหมายให้อุทธรณ์แทน ให้ปรับสาระสำคัญในหนังสืออุทธรณ์ให้เหมาะสม โดยอย่างน้อยควรมีสาระสำคัญให้สามารถเข้าใจได้ตามหัวข้อที่กล่าวในวรรคหนึ่ง

¹²² ข้อ 28 ให้ผู้อุทธรณ์จัดทำสำเนาหนังสืออุทธรณ์ และสำเนาพยานหลักฐานที่ผู้อุทธรณ์รับรองสำเนาถูกต้องยื่นพร้อมกับหนังสืออุทธรณ์ด้วย กรณีที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ เพราะพยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นหรือเพราะเหตุอื่นใด ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานไว้ด้วย และถ้ามีการมอบหมายให้ดำเนินการแทน ก็ให้แนบหนังสือมอบหมายตามข้อ 26 แล้วแต่กรณี พร้อมหนังสืออุทธรณ์ด้วย

¹²³ ข้อ 29 การอุทธรณ์ต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลา ดังนี้

(1) สามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ สำหรับผู้ที่ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8)

(2) เก้าสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ หรือหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) ถึงแก่ความตาย สำหรับทายาทตามที่กำหนดไว้ในข้อ 35

¹²⁴ ข้อ 30 การยื่นหนังสืออุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานรับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งหนังสืออุทธรณ์โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ในกรณีมายื่นอุทธรณ์ในกรณีมายื่นอุทธรณ์ต่อพนักงานรับอุทธรณ์ ให้ถือว่าวันที่รับหนังสือตามหลักฐานการลงทะเบียนรับหนังสือตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์ ส่วนกรณีส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ ให้ถือว่าวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตราวันที่ซองหนังสืออุทธรณ์เป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์

(4) พนักงานผู้รับอุทธรณ์เป็นผู้ตรวจสอบคำอุทธรณ์ (Appeal) ในเบื้องต้นก่อนว่าเป็นอุทธรณ์ที่ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ในการนี้เจ้าหน้าที่ผู้รับอุทธรณ์อาจแนะนำให้ผู้ยื่นอุทธรณ์ดำเนินการแก้ไขอุทธรณ์ให้เป็นอุทธรณ์ที่ถูกต้องภายในกำหนดเวลายื่นอุทธรณ์ เมื่อเห็นว่าอุทธรณ์ที่ยื่นมาเป็นอุทธรณ์ที่ถูกต้องตามเงื่อนไขต่างๆแล้ว ให้ดำเนินการเสนอไปยังประธาน ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการสั่งเรื่องอุทธรณ์ต่อไป¹²⁵

4) การถอนอุทธรณ์และความตายของผู้อุทธรณ์

การถอนอุทธรณ์นั้น โดยหลักแล้วผู้อุทธรณ์อาจยื่นถอนอุทธรณ์ที่ได้ยื่นไว้แล้วไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนที่องค์คณะวินิจฉัยจะได้ออกคำวินิจฉัยก็ได้¹²⁶ การถอนอุทธรณ์เป็นผลให้องค์คณะวินิจฉัยต้องจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบ¹²⁷ กรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ถึงแก่ความตายก่อนที่จะมีการวินิจฉัยอุทธรณ์ การดำเนินกระบวนการพิจารณาต้องรอการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นออกไป จนกว่าทายาท ผู้จัดการมรดก หรือผู้รับสิทธิของผู้นั้น ได้มีคำขอเข้ามาแทนที่ผู้อุทธรณ์ หรือผู้มีส่วนได้เสียอาจเข้ามา โดยผู้นั้นยื่นคำขอเข้ามาหรือองค์คณะวินิจฉัยเรียกเข้ามาโดยการร้องขอของกลุ่มอีกฝ่ายหนึ่ง หากไม่มีการยื่นคำขอดังกล่าว ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบ¹²⁸

5) การจ่ายสำนวน

¹²⁵ ข้อ 32 หนังสืออุทธรณ์ที่พนักงานผู้รับอุทธรณ์ได้รับอุทธรณ์ไว้แล้ว ให้ออกไปรับให้ผู้อุทธรณ์และลงทะเบียนเรื่องอุทธรณ์ในสารบบแล้วตรวจคำอุทธรณ์ในเบื้องต้น ถ้าเห็นว่าเป็นคำอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน ให้เสนอคำอุทธรณ์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป ถ้าเห็นว่าคำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนด้วยเหตุใดๆ ให้พนักงานผู้รับอุทธรณ์แนะนำให้ผู้อุทธรณ์แก้ไขให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่าข้อที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นเรื่องอุทธรณ์ที่ไม่อยู่ในอำนาจของ ก.พ.ค. หรือผู้อุทธรณ์ไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้บันทึกไว้แล้วเสนอหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป

¹²⁶ ข้อ 33 อุทธรณ์ที่ยื่นไว้แล้วผู้อุทธรณ์อาจถอนอุทธรณ์ในเวลาใดๆ ก่อนที่องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นก็ได้ การถอนอุทธรณ์ ต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ถอนอุทธรณ์ด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย ให้องค์คณะวินิจฉัยบันทึกไว้และให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

¹²⁷ ข้อ 34 เมื่อมีการอุทธรณ์ตามข้อ 33 ให้องค์คณะวินิจฉัยอนุญาต และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบความ

¹²⁸ ข้อ 35 การออกจากราชการของผู้อุทธรณ์ ไม่เป็นเหตุให้ยุติการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้รอการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นออกไปจนกว่าทายาท ผู้จัดการมรดก หรือผู้รับสิทธิของผู้นั้น จะมีคำขอเข้ามาแทนที่ผู้อุทธรณ์นั้น หรือผู้มีส่วนได้เสียจะมีคำขอเข้ามา โดยมีคำขอเข้ามาเองหรือโดยที่องค์คณะวินิจฉัยเรียกเข้ามาเนื่องจากกลุ่มกรณีในอุทธรณ์มีคำขอ

คำขอเข้ามาแทนที่ผู้อุทธรณ์ตามวรรคสอง ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อองค์คณะวินิจฉัยภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ผู้อุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตาย ถ้าไม่มีคำขอของบุคคลดังกล่าวภายในกำหนดเวลาดังกล่าว องค์คณะวินิจฉัยจะมีคำสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบนั้นก็ได้

เมื่อประธาน ก.พ.ค. ได้รับสำนวนจากพนักงานรับอุทธรณ์แล้ว ประธาน ก.พ.ค. จะเป็นผู้พิจารณาจ่ายสำนวนไปยัง “องค์คณะวินิจฉัย” เพื่อพิจารณาอุทธรณ์ การจ่ายสำนวนอาจพิจารณาในเรื่องของความเชี่ยวชาญ กลุ่มงานของส่วนราชการหรือพื้นที่ของส่วนราชการ เป็นข้อพิจารณา ในการนี้จะมีคำสั่งแต่งตั้งนิติกรผู้แถลงเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้แถลงต่อองค์คณะวินิจฉัยด้วยก็ได้¹²⁹

6) องค์คณะวินิจฉัย

องค์คณะวินิจฉัย หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ ซึ่งได้รับสำนวนมาจากประธาน ก.พ.ค. องค์คณะวินิจฉัยที่สามารถทำหน้าที่ในการพิจารณาคำอุทธรณ์ที่ยื่นมาได้แก่

(1) ก.พ.ค. (MSPC)

ประธาน ก.พ.ค. จ่ายสำนวนให้กับ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัยในอุทธรณ์เรื่องดังกล่าวนั้น และมีคำสั่งแต่งตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวน โดยมีนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย¹³⁰

(2) คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ (Appeal Board)

คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ คือ องค์คณะวินิจฉัยที่มีอำนาจในการพิจารณาคำอุทธรณ์ แต่งตั้งโดย ก.พ.ค. ประกอบไปด้วย กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง (เป็นประธาน) และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อื่นอีกสองคน โดยทั้งหมด ก.พ.ค. เป็นผู้แต่งตั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการตามความจำเป็น นอกจากนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อาจมีมากกว่าหนึ่งคณะ โดย ก.พ.ค. อาจแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์โดยแยกตามความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละคณะก็ได้¹³¹ คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์จะ

¹²⁹ ข้อ 43 ภายใต้งบข้อ 92 และข้อ 93 เมื่อประธาน ก.พ.ค. ได้รับหนังสืออุทธรณ์ตามข้อ 32 แล้ว ให้พิจารณาจ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 44 ถึงข้อ 47 และให้แต่งตั้งนิติกรผู้แถลง เว้นแต่ในกรณีที่เห็นว่าสำนวนใดไม่จำเป็นต้องมีนิติกรผู้แถลงจะไม่แต่งตั้งนิติกรผู้แถลงก็ได้

¹³⁰ ข้อ 44 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า อุทธรณ์เรื่องใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญหรือผลการวินิจฉัยอาจกระทบต่อการปฏิบัติราชการ หรืออาจจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือกรณีเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรมที่ ก.พ.ค. สมควรเป็นผู้วินิจฉัยเอง ก็ให้จ่ายสำนวนนั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย ในกรณีนี้ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวน โดยมีนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

¹³¹ ข้อ 47 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า อุทธรณ์เรื่องใด เป็นอุทธรณ์ที่พิจารณาได้ก็ให้จ่ายสำนวนให้แก่ ก.พ.ค. หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ขึ้นหลายคณะ ให้ประธาน ก.พ.ค. จ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

เป็นองค์คณะวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ตามสำนวนที่ประธาน ก.พ.ค. จ่ายสำนวนมา หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า อุทธรณ์ที่ยื่นมานั้น ไม่มีลักษณะเช่นเดียวกับอุทธรณ์ที่จะต้องจ่ายสำนวนให้กับ ก.พ.ค.¹³² องค์คณะวินิจฉัยมากกว่าคณะหนึ่งประชุมร่วมกัน ในกรณีที่อุทธรณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับระบบราชการหรือประโยชน์สาธารณะ มีประเด็นวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายหรือหลักการสำคัญ อาจมีผลกระทบเป็นการกลับหรือแก้ไขแนวทางการลงโทษเดิม เป็นโครงการใหญ่ที่มีงบประมาณสูง หรือเรื่องอื่นตามที่ ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควร ประธาน ก.พ.ค. อาจกำหนดให้องค์คณะวินิจฉัยหลายขององค์คณะพิจารณาร่วมกันก็ได้¹³³

7) กระบวนวิธีพิจารณาเบื้องต้นขององค์คณะวินิจฉัย

(1) ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แยกตามความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ตั้งไว้

(2) ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แยกตามกลุ่มของส่วนราชการ หรือพื้นที่ของส่วนราชการใด ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับกลุ่มหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการนั้น

(3) ในกรณีที่ไม่มีกรรมการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ตาม (1) หรือ (2) หรือมีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยในลักษณะเดียวกันหลายคณะ หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่รับผิดชอบเรื่องอุทธรณ์ดังกล่าวมีเรื่องอุทธรณ์ค้างการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากจ่ายสำนวนเรื่องอุทธรณ์ให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น จะทำให้การพิจารณาล่าช้าหรือกระทบต่อความยุติธรรมให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์ตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควรว่าจะจ่ายสำนวนเรื่องอุทธรณ์ให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะใด

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย เมื่อวินิจฉัยแล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

¹³² ข้อ 45 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า อุทธรณ์เรื่องใดเป็นกรณีทั่วไปที่ไม่มีลักษณะตามข้อ 44 ก็ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์นั้นให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะหนึ่งคณะใดเป็นองค์คณะวินิจฉัย

ในกรณีนี้ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

¹³³ ข้อ 38 ในกรณีเรื่องอุทธรณ์ใดมีลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังต่อไปนี้ ประธาน ก.พ.ค. จะให้มีการวินิจฉัยปัญหาหรือเรื่องอุทธรณ์ใดโดยองค์คณะวินิจฉัยหลายของคณะร่วมกันพิจารณาวินิจฉัยตามที่ประธาน ก.พ.ค. กำหนดก็ได้

- (1) เรื่องที่เกี่ยวกับระบบราชการ หรือประโยชน์สาธารณะ
- (2) เรื่องที่มีประเด็นวินิจฉัยเกี่ยวกับหลักกฎหมายหรือหลักการที่สำคัญ
- (3) เรื่องที่อาจมีผลเป็นการกลับหรือแก้ไขแนวทางการลงโทษเดิม
- (4) เรื่องที่เป็นโครงการใหญ่และมีงบประมาณสูง
- (5) เรื่องอื่นๆ ที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควร

(1) การแจ้งคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และการคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

เมื่อได้มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และได้มีการจ่ายสำนวนแล้วให้ประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้อุทธรณ์ทราบ¹³⁴ ผู้อุทธรณ์อาจคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ได้ โดยอ้างเหตุคัดค้านตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และที่กำหนดไว้ใน ข้อ 39 ของ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

(2) การตั้งกรรมการเจ้าของสำนวน

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนอุทธรณ์จากประธาน ก.พ.ค. แล้ว กรณีที่ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้ง กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวนหรือกรณีที่มีคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะใดคณะหนึ่งเป็นองค์คณะวินิจฉัย ให้ประธานคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะนั้นแต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในคณะดังกล่าวเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน กรรมการเจ้าของสำนวนโดยการช่วยเหลือของนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน จะทำหน้าที่ในการตรวจพิจารณาอุทธรณ์ กำหนดประเด็นข้อพิพาท ละจัดทำความเห็นในประเด็นของอุทธรณ์เพื่อเสนอต่อองค์คณะวินิจฉัย

(3) การพิจารณาหรือไม่รับอุทธรณ์

ในเบื้องต้น องค์คณะวินิจฉัยจะต้องพิจารณาก่อนว่า อุทธรณ์ที่ได้มีการยื่นและจ่ายสำนวนมานั้น เป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้หรือไม่ โดยกรรมการเจ้าของสำนวนจะเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจวิเคราะห์สำนวนเบื้องต้น โดยมีนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. เป็นผู้ช่วยเหลือ และเสนอความเห็นเพื่อให้องค์คณะวินิจฉัยคณะนั้นพิจารณาลงมติสั่งการว่าจะรับอุทธรณ์ไว้หรือไม่ กรณีที่องค์คณะวินิจฉัยนั้นเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ยื่นมาเป็นอุทธรณ์ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ กรณีที่ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย สามารถมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ได้ หรือหากเป็นกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย ให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นมีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์และส่งเรื่องให้ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัย

¹³⁴ ข้อ 37 เมื่อได้มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และได้มีการจ่ายสำนวนแล้ว ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบ โดยให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำนวนคำสั่งให้ไว้หนึ่งฉบับ หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้อุทธรณ์ ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือหลักฐานที่ปรากฏจากการไต่สวนก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวัน นับแต่วันส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้อุทธรณ์ได้รับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว

ต่อไป หากว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้ดำเนินการในกระบวนการพิจารณาต่อไป¹³⁵ เว้นแต่อุทธรณ์ดังกล่าว ต้องห้ามมิให้รับไว้พิจารณา¹³⁶

กรณีที่เกิดคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์ องค์คณะวินิจฉัยต้องเสนอให้ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป (ข้อ 46 วรรคสอง ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551)

8) การแสวงหาข้อเท็จจริง (Fact – Finding)

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยที่พิจารณาคำอุทธรณ์ใดเห็นว่า อุทธรณ์ที่ได้ยื่นมานั้น เป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ และเป็นอุทธรณ์ที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และครบถ้วน ให้เริ่มกระบวนการในการค้นหาข้อเท็จจริง กระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงในการพิจารณาคำอุทธรณ์ ประกอบไปด้วย

(1) ข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ของผู้ยื่นอุทธรณ์

(2) คำแก้อุทธรณ์ กระบวนการนี้เป็นการที่กรรมการเจ้าของสำนวนมีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้ไขอุทธรณ์พร้อมทั้งพยานหลักฐานอื่นเพื่อสนับสนุนคำแก้อุทธรณ์ของตนและยื่นเข้ามาภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาอุทธรณ์¹³⁷

¹³⁵ ข้อ 50 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนตามข้อ 48 (2) หรือ (3) แล้วให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ดังนี้

(1) ในกรณีที่ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย

(ก) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ 49 ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ

(ข) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและให้กรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

(2) ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย

(ก) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ 49 ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและเสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัย เมื่อ ก.พ.ค. วินิจฉัยแล้ว ให้จำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ

(ข) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและให้กรรมการเจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

¹³⁶ ข้อ 49 อุทธรณ์ดังต่อไปนี้ เป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณา

(1) เป็นเรื่องที่ไม่อาจอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง

(2) ผู้อุทธรณ์มิใช่เป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง

(3) เป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 114 วรรคหนึ่ง

(4) เป็นเรื่องที่ได้เคยมีการอุทธรณ์และได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(5) เป็นกรณีตามข้อ 48 (2) และ (3)

(3) คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์นี้เป็นกระบวนการภายหลังจากที่คู่กรณีอุทธรณ์ได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ซึ่งกรรมการเจ้าของสำนวนจะต้องสั่งให้ผู้อุทธรณ์ยื่นคำคัดค้านคำแก้ไขอุทธรณ์ภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์¹³⁷

(4) การใช้อำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงขององค์คณะวินิจฉัยในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามความเหมาะสม จากการไต่สวนพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่นนอกจากที่ปรากฏในคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ หรือคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม หรือข้อเท็จจริงจากการสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนการไต่สวนดังกล่าวจะต้องแจ้งกำหนดการให้คู่กรณีทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านหรือแสดงพยานหลักฐานเพื่อโต้แย้ง¹³⁹

9) การสรุปสำนวน (Summarization)

กระบวนการในสรุปสำนวน เป็นการจัดทำบันทึกสรุปความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนภายหลังจากที่กรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ใช้ประกอบการพิจารณาเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยแล้ว พร้อมเอกสารพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอต่อองค์

¹³⁷ ข้อ 51 เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวน เห็นว่าอุทธรณ์ใดเป็นอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนให้มีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง โดยส่งสำเนาคำอุทธรณ์และสำเนาพยานหลักฐานไปด้วย ในกรณีที่เห็นสมควรจะกำหนดประเด็นที่คู่กรณีในอุทธรณ์ต้องทำคำแก้อุทธรณ์ หรือให้จัดส่งพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือที่จะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาด้วยก็ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานประกอบอุทธรณ์มีปริมาณหรือสภาพที่ทำให้การส่งสำเนาให้แก่คู่กรณีในอุทธรณ์เป็นการอย่างมาก ให้ส่งสำเนาอุทธรณ์ไปพร้อมกับรายการพยานหลักฐานที่คู่กรณีในอุทธรณ์อาจดูหรือขอรับได้ที่ ก.พ.ค.

¹³⁸ ข้อ 55 เมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งสำเนาพยานหลักฐานไปยังผู้อุทธรณ์เพื่อให้ผู้อุทธรณ์คัดค้านหรือยอมรับคำแก้อุทธรณ์ หรือพยานหลักฐานที่คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนในการนี้จะกำหนดประเด็นให้ผู้อุทธรณ์ต้องชี้แจงหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานใดๆ ด้วยก็ได้

ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ ให้ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ แต่ประสงค์จะให้พิจารณาอุทธรณ์ต่อไป ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินการตามวรรคสองหรือวรรคสาม ให้กรรมการเจ้าของสำนวนสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบก็ได้

¹³⁹ หมวด 7 การแสวงหาข้อเท็จจริงของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาวินิจฉัย¹⁴⁰ ซึ่งในบันทึกสรุปสำนวนเห็นการสรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากพยานหลักฐานต่างๆ ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยทั้งในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ และโดยการสรุปข้อเท็จจริงได้จากคำอุทธรณ์และเอกสารอื่นๆ ของคู่กรณีรวมพยานหลักฐานต่างๆ ของกรรมการเจ้าของสำนวนนั้น ต้องส่งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันนั่งพิจารณาครั้งแรก¹⁴¹

10) การกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณาสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว ถ้าหากพิจารณาแล้วว่าเป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่เพียงพอต่อการพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ไม่จำเป็นต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอีก องค์คณะวินิจฉัยก็จะกำหนดวันซึ่งเป็น “วันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง” และแจ้งให้คู่กรณีทราบ ผลของการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงนั้นเป็นผลให้ภายหลังจากกันดังกล่าว ไม่สามารถยื่นคำอุทธรณ์เพิ่มเติม คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม หรือพยานหลักฐานอื่นๆ ได้¹⁴² และภายหลังจากการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว กรรมการเจ้าของสำนวนก็จะส่งสรุปสำนวนให้กับนิติกรผู้แถลง (กรณีที่มีแต่งตั้งนิติ

¹⁴⁰ ข้อ 66 เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของคู่กรณี รวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นที่ได้มาตามหมวด 7 แล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอสามารถมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวน และเสนอบันทึกดังกล่าวพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเรื่องนี้ทั้งหมดเสนอให้องค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป

¹⁴¹ ข้อ 67 บันทึกสรุปสำนวนอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์
  - (2) สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากคำอุทธรณ์และเอกสารอื่นๆ ของคู่กรณี รวมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ และสรุปคำขอของผู้อุทธรณ์
  - (3) สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)
  - (4) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
  - (5) ความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยและคำขอของผู้อุทธรณ์
- บันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนตาม (2) ให้ส่งให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันนั่งพิจารณาครั้งแรกตามข้อ 76

¹⁴² ข้อ 69 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้มีคำสั่งกำหนดวันหนึ่งวันใดเป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น

ให้องค์คณะวินิจฉัยแจ้งให้คู่กรณีทราบกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน บรรดาคำอุทธรณ์เพิ่มเติม คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นๆ ที่ยื่นหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ให้รับไว้เป็นส่วนหนึ่งของอุทธรณ์ และไม่ต้องส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง

กรผู้แถลงไว้ เพื่อจัดทำคำแถลง โดยหลักให้จัดทำเป็นหนังสือ เว้นแต่อุทธรณ์นั้นเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือเป็นเรื่องที่มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่ยุ่งยาก นิติกรผู้แถลงจะทำคำแถลงด้วยวาจาก็ได้¹⁴³

11) บทบาทของนิติกรผู้แถลงและนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน

เมื่อได้มีการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว กรรมการเจ้าของสำนวนจะต้องสรุปสำนวนส่งให้กับนิติกรผู้แถลงเพื่อจัดทำคำแถลง (กรณีที่ถูกอุทธรณ์เรื่องใดมีการแต่งตั้งนิติกรผู้แถลงไว้) ซึ่งนิติกรผู้แถลงนี้เองจะเป็นผู้จัดทำคำแถลง ซึ่งเป็นการสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็นของตนในการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น ต่อองค์คณะวินิจฉัย และจะเป็นผู้ชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์นั้น และให้มีสิทธิอยู่ร่วมการพิจารณาและการประชุมเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดอุทธรณ์ในเรื่องดังกล่าวได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงในการวินิจฉัยนั้น¹⁴⁴ และมีนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับการพิจารณาอุทธรณ์ และการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายด้วย¹⁴⁵

12) การนั่งพิจารณาอุทธรณ์

¹⁴³ ข้อ 70 เมื่อกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสรุปสำนวนให้นิติกรผู้แถลง (ถ้ามี) เพื่อจัดทำคำแถลงโดยเร็ว

คำแถลงให้จัดทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เรื่องอุทธรณ์ใดเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือเป็นเรื่องที่มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายไม่ยุ่งยาก นิติกรผู้แถลงจะเสนอคำแถลงด้วยวาจาแทนคำแถลงเป็นหนังสือหลังจากที่ได้หารือกับองค์คณะวินิจฉัยก็ได้ ในการแถลงด้วยวาจา นิติกรผู้แถลงต้องจัดทำบันทึกคำแถลงดังกล่าวเป็นหนังสือถึงข้อสาระสำคัญในคำแถลงติดไว้ในสำนวนอุทธรณ์ด้วย โดยจะจัดทำก่อนหรือหลังการเสนอคำแถลงด้วยวาจาก็ได้

เมื่อนิติกรผู้แถลง ได้จัดทำคำแถลงเป็นหนังสือหรือสามารถเสนอคำแถลงด้วยวาจาได้แล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกต่อไป

¹⁴⁴ ข้อ 81 ก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งมอบเรื่องอุทธรณ์ให้นิติกรผู้แถลงพิจารณา และให้จัดทำสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็นของตนในการวินิจฉัยเรื่องนั้น เสนอต่อองค์คณะวินิจฉัย และให้การชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะในวันนั่งพิจารณาคดีนั้น และให้มีสิทธิอยู่ร่วมในการพิจารณาและการประชุมปรึกษาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องนั้นได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงในการวินิจฉัยเรื่องนั้น

ให้ประธาน ก.พ.ค. ตั้งนิติกรผู้แถลงจากบัญชีรายชื่อนิติกรผู้แถลงประจำสำนวนที่เลขาธิการ ก.พ. ประกาศตั้งไว้

¹⁴⁵ ข้อ 93 ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งนิติกรของสำนักงาน ก.พ. เป็นนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการพิจารณาอุทธรณ์ องค์คณะวินิจฉัยต้องจัดให้มีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้โอกาสคู่กรณีมาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย¹⁴⁶ เมื่อเริ่มการพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก กรรมการเจ้าของสำนวนจะเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นของเรื่อง และให้คู่กรณีแถลงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ได้ยื่นไว้แล้ว โดยให้ผู้อุทธรณ์เป็นผู้แถลงก่อน¹⁴⁷ องค์คณะวินิจฉัยอาจมีการซักถามคู่กรณีหรือพยานได้¹⁴⁸ ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ทราบถึงข้ออ้างหรือข้อโต้แย้งของแต่ละฝ่าย และต้องให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนเพื่อยืนยันหรือหักล้างข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายได้¹⁴⁹ ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแถลง

¹⁴⁶ ข้อ 76 ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยจัดให้มีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์อย่างน้อยหนึ่งครั้งเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้า เว้นแต่กรณีที่มิควำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์และให้จำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบความ ไม่ต้องมีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์นั้น

องค์คณะวินิจฉัยต้องแจ้งกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้แถลงสรุปอุทธรณ์และคำแก้อุทธรณ์ของตน

¹⁴⁷ ข้อ 78 เมื่อเริ่มการนั่งพิจารณาครั้งแรก ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นของเรื่องนั้น แล้วให้คู่กรณีแถลงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ได้ยื่นไว้ตามข้อ 77 โดยให้ผู้อุทธรณ์แถลงก่อน

คำแถลงด้วยวาจาของคู่กรณีต้องกระชับและอยู่ในประเด็น โดยไม่อาจยกข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอื่นนอกจากที่ปรากฏในคำแถลงเป็นหนังสือ

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ แต่มาอยู่ในวันนั่งพิจารณาครั้งแรก คู่กรณีฝ่ายนั้นจะแถลงด้วยวาจาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัย หรือองค์คณะวินิจฉัยสั่งให้แถลง

¹⁴⁸ ข้อ 79 ในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถามคู่กรณีและพยาน และให้นำข้อ 60 ข้อ 61 และข้อ 65 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

¹⁴⁹ ข้อ 80 ให้กรรมการเจ้าของสำนวนทำหน้าที่ตรวจสอบและเสนอความเห็น ในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อองค์คณะวินิจฉัย ตลอดจนการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น

ในระหว่างการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ทราบถึงข้ออ้างและข้อแย้งของแต่ละฝ่าย และให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนเพื่อยืนยันหรือหักล้างข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายได้ เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าได้รวบรวมข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพียงพอแล้ว ก็ให้ทำความเห็นเสนอให้องค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ในการให้โอกาสคู่กรณีตามวรรคสอง ให้กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนดให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าคู่กรณีมิได้ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าคู่กรณีที่ไม่ได้แสดงพยานหลักฐานนั้น ไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนหรือยอมรับข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี และให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีควำวินิจฉัยต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

สรุปของกลุ่มแล้ว ก็จะเป็นการแถลงด้วยวาจาเพื่อประกอบคำแถลงการณ์ของนิตกรผู้แถลงต่อองค์คณะวินิจฉัย โดยที่กลุ่มหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น ไม่ได้อยู่ในการพิจารณา¹⁵⁰

13) การทำคำวินิจฉัย

ภายหลังจากการเสร็จสิ้นการแถลงการณ์ของนิตกรผู้แถลงแล้ว ซึ่งอาจเป็นวันเดียวกันหรือวันอื่นก็ได้ และให้องค์คณะวินิจฉัยประชุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัย¹⁵¹ โดยคำวินิจฉัยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดตามที่กำหนดในข้อ 85¹⁵² และให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยได้ตามที่กำหนดในข้อ 86¹⁵³

ในกรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสามหรือมีพฤติกรรมการวิงวอนให้ล่าช้า ให้ ก.พ.ค. รายงานผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล ผู้ควบคุม หรือนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือสั่งการหรือลงโทษทางวินัยต่อไปก็ได้

¹⁵⁰ ข้อ 83 ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงของกลุ่มแล้ว ให้นิตกรผู้แถลงชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อประกอบคำแถลงการณ์เป็นหนังสือที่ได้เสนอไว้แล้ว หรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาตามที่กำหนดไว้ในข้อ 81 โดยบุคคลซึ่งมิได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัยจะอยู่ในห้องพิจารณาในขณะที่นิตกรผู้แถลงชี้แจงหรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาไม่ได้

ในกรณีที่นิตกรผู้แถลงเห็นว่า จากคำแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงของกลุ่มทำให้ข้อเท็จจริงในการพิจารณาอุทธรณ์เปลี่ยนแปลงไป และมีผลกระทบต่อคำแถลงเป็นหนังสือที่เสนอไว้แล้ว หรือต่อคำแถลงด้วยวาจาที่จะเสนอ นิตกรผู้แถลงจะจัดทำคำแถลงเป็นหนังสือขึ้นใหม่ หรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาในวันอื่นก็ได้

¹⁵¹ ข้อ 84 เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงของนิตกรผู้แถลงแล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยนัดประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือมีคำสั่งในวันเดียวกันนั้นหรือวันอื่น

¹⁵² ข้อ 85 คำวินิจฉัยหรือคำสั่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ชื่อผู้อุทธรณ์
- (2) ชื่อกลุ่มในอุทธรณ์
- (3) สรุปอุทธรณ์และคำขอของผู้อุทธรณ์
- (4) สรุปคำแก้อุทธรณ์
- (5) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย
- (6) คำวินิจฉัยแต่ละประเด็นพร้อมทั้งเหตุผล
- (7) สรุปคำวินิจฉัยที่กำหนดให้กลุ่มปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป

คำวินิจฉัยหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งต้องลงลายมือชื่อขององค์คณะวินิจฉัยที่นั่งพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นด้วย ถ้าผู้ใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้ผู้นั้นจดแจ้งเหตุดังกล่าวไว้ในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นด้วย

¹⁵³ ข้อ 86 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยตามข้อ 50 หรือมีคำวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นดังนี้

การประชุมวินิจฉัยขององค์คณะวินิจฉัยให้เป็นไปตามระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยการประชุมของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์¹⁵⁴ หากกรรมการเจ้าของสำนวนของอุทธรณ์สำนวนใด มีความเห็นแย้งกับคำวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวนผู้นั้นมีสิทธิทำความเห็นแย้งได้¹⁵⁵ หลักการว่าด้วยข้อห้ามของการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาชี้ และการฟ้องชำนามาใช้กับการ

ก. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย

(1) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและระดับโทษเหมาะสมแล้ว ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

(2) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่ง และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

(3) ถ้าเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยถูกต้องตามกฎหมายและผู้อุทธรณ์ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีคำวินิจฉัยให้ลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง แต่ถ้าเห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะลดโทษต่ำกว่าปลดออกไม่ได้

(4) ถ้าเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยถูกต้องตามกฎหมาย และเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดทางวินัย หรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกโทษ

(5) ถ้าเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยถูกต้องตามกฎหมาย และเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดทางวินัย หรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกโทษ

ข. กรณีอุทธรณ์คำสั่งให้ออกจากราชการ

(1) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการ ได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและเหมาะสมแก่กรณีแล้ว ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

(2) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการได้ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่งและให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

(3) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการถูกต้องตามกฎหมายและเห็นว่ายังไม่มีความเหตุที่จะให้ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ ในกรณีเช่นนี้ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่งและให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการต่อไป

(4) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งให้ออกจากราชการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

๑๗๑

๑๗๑

¹⁵⁴ ข้อ 88 การประชุมของ ก.พ.ค. หรือองค์คณะวินิจฉัยให้เป็นไปตามระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยการประชุมของคณะกรรมการ ก.พ.ค. คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ และคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

¹⁵⁵ ข้อ 87 ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ผู้นั้นมีสิทธิทำความเห็นแย้ง พร้อมทั้งเหตุผลของตนรวมไว้ในคำวินิจฉัยนั้นได้

ดำเนินกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ด้วย¹⁵⁶ และต้องพิจารณาอุทธรณ์ (Deciding Appeal) ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 120 วัน นับแต่วันที่ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นเสียแต่จะมีเหตุขัดข้อง ก็อาจขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 60 วัน และจะต้องแสดงเหตุผลของการขยายเวลาดังกล่าวไว้ด้วย¹⁵⁷

กรณีที่ต้องคัดค้านวินิจฉัยเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้มีคำวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้เสนอต่อ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ผลของคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

เมื่อได้มีคำวินิจฉัยแล้ว กรณีที่เป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาดังกล่าวฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น¹⁵⁸ และทำนองเดียวกันกับการวินิจฉัยร้องทุกข์ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ให้แจ้งเป็นหนังสือให้คู่กรณีทราบโดยเร็ว คำวินิจฉัยร้องทุกข์นั้นเป็นที่สุด มีผลผูกพันคู่กรณีในการร้องทุกข์และผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตาม นับแต่วันที่ได้กำหนดไว้ในคำวินิจฉัยร้องทุกข์นั้น¹⁵⁹

¹⁵⁶ ข้อ 89 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งชี้ขาดเรื่องอุทธรณ์ หรือประเด็นข้อใดแห่งเรื่องอุทธรณ์แล้ว ห้ามมิให้ดำเนินการกระบวนการพิจารณาในองค์คณะวินิจฉัยนั้นอันเกี่ยวกับเรื่องอุทธรณ์หรือประเด็นที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น

เรื่องอุทธรณ์ที่ได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาดถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีเดียวกันอุทธรณ์ในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน

¹⁵⁷ ข้อ 91 การพิจารณาอุทธรณ์ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย

¹⁵⁸ มาตรา 116 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย

๑๓๓

๑๓๓

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น

¹⁵⁹ ข้อ 57 คำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้ผูกพันคู่กรณีในการร้องทุกข์และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำวินิจฉัย หรือปฏิบัติตามคำวินิจฉัยในโอกาสแรกที่สามารถทำได้นับแต่ได้รับคำวินิจฉัย

3.5 เขตอำนาจศาลปกครองกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ตามบทบัญญัติมาตราแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้จัดมีศาลปกครองมีสองชั้นศาลได้แก่ ศาลปกครองสูงสุด (Supreme Administrative Court) และศาลปกครองชั้นต้น (The central Administrative Court or The Office of the Administrative Courts) ศาลปกครองมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีดังต่อไปนี้¹⁶⁰ คือ

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างชั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ (Abuse of Power)

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

¹⁶⁰ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 9 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้นหรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างชั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด

(6) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

(6) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้ศาลปกครองชั้นต้นเป็นศาลปกครองที่มีเขตอำนาจทั่วไป และศาลปกครองสูงสุดเป็นศาลปกครองที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีปกครองเฉพาะบางเรื่อง ศาลปกครองสูงสุดมีเขตอำนาจที่จะพิจารณาคดีดังต่อไปนี้¹⁶¹ คือ

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตามที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดประกาศกำหนด

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกา หรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (Cabinet)

(3) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด และ

(4) คดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

3.5.1 เขตอำนาจศาลปกครองกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์

กระบวนการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือน (Civil Servant) หรือการสั่งให้ข้าราชการพลเรือนออกจากราชการนั้น มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจสั่งการฝ่ายเดียว ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของข้าราชการพลเรือนผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ จึงเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่งในระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน ซึ่งคำสั่งทางปกครองดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ต้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อ ก.พ.ค. ซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ในฝ่ายปกครอง ดังนั้น ก.พ.ค. เองจึงมีฐานะเป็นองค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์

¹⁶¹ มาตรา 11 ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตามที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดประกาศกำหนด

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกาหรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

(3) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด

(4) คดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ทำหน้าที่ในการเยียวยาความเสียหายภายใน (Administrative remedy) ฝ่ายปกครองก่อนที่จะมีการเสนอคดีต่อศาลปกครอง และถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการฟ้องคดีต่อศาลปกครองด้วย

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 การฟ้องคดีที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ข้าราชการพลเรือนออกจากราชการ ต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งเป็นศาลปกครองที่มีเขตอำนาจทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ใช้บังคับ บทบัญญัติในมาตรา 116 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้เมื่อ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว หากผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยดังกล่าว ผู้อุทธรณ์ต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัย หรืออาจกล่าวได้ว่า ศาลปกครองสูงสุดเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีที่เกี่ยวกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ตามมาตรา 11 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ประกอบกับมาตรา 116 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ เฉพาะผู้อุทธรณ์เท่านั้นที่มีสิทธินำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดดังกล่าว

3.5.2 เขตอำนาจศาลปกครองกับคำวินิจฉัยคำร้องทุกข์

ในกระบวนการบริหารงานบุคคล (Personnel Management) ของข้าราชการพลเรือนหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจำเป็นต้องออกกฎ หรือคำสั่ง หรือการกระทำทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ ยกตัวอย่าง เช่น คำสั่งแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน คำสั่งย้ายข้าราชการพลเรือน คำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นต้น การกระทำเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้แก่ข้าราชการพลเรือนผู้อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครองนั้น และสิ่งที่จะตามมาคือข้อโต้แย้งหรือกรณีพิพาทอันเกิดจากการกระทำเหล่านั้น ซึ่งเหล่านี้หากมีการดำเนินการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายที่เกิดขึ้นจนเป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่ายแล้ว มูลกรณีพิพาทก็จะยุติลงได้ แต่หากไม่มีการแก้ไขเยียวยาหรือแก้ไขแล้วแต่ยังไม่เป็นที่พอใจ ผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายก็อาจนำข้อโต้แย้งหรือกรณีพิพาทดังกล่าวมาสู่องค์กรวินิจฉัยข้อพิพาท ซึ่งก็คือศาลปกครอง (Administrative Court)

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อ นายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี มีคำสั่ง กฎ หรือการกระทำใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน ข้าราชการพลเรือน

ที่ได้รับความคับข้องใจ และเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเสียหายอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ จะต้องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ หรือเงื่อนไขการร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 เสียก่อน เมื่อ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัยอย่างใดแล้ว จึงจะมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นได้ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่งและมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

3.6 บทเปรียบเทียบการอุทธรณ์ การพิจารณาอุทธรณ์ และการฟ้องคดีต่อศาลปกครองในต่างประเทศกับประเทศไทย

3.6.1 การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง

การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นระบบอุทธรณ์แบบไม่บังคับหรือระบบการอุทธรณ์เพื่อเลือก คู่กรณีจะอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนหรือไม่ก็ได้ หากคู่กรณีเลือกที่จะอุทธรณ์ แม้ในทางทฤษฎีการอุทธรณ์จะไม่ถือว่ามีความก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเนื่องจากการเสนอคดีต่อองค์การวินิจฉัยคดีปกครองจะมีความตามกำหนดให้ต้องกระทำภายในสองเดือนนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง จึงมีผลโดยปริยายว่าคู่กรณีจะต้องอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง ภายในสองเดือน นับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง ส่วนการอุทธรณ์ของสาธารณรัฐเยอรมนีเป็นระบบแบบอุทธรณ์บังคับคู่กรณีจะต้องอุทธรณ์ (Widerspruch) ภายในฝ่ายปกครอง โดยให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง ภายในหนึ่งเดือนนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง (Verpflichtungslage) สำหรับประเทศไทยนั้น เป็นการอุทธรณ์แบบบังคับเหมือนสาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งระบบการอุทธรณ์ของประเทศไทยเป็นกรณีที่จะต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองก่อนการฟ้องคดี 2 ประการคือ การอุทธรณ์ตามกฎหมายกลาง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และการอุทธรณ์ตามกฎหมายเฉพาะ เช่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หรือพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เป็นต้น โดยทั้ง 2 ประการมีระยะเวลาในการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์ที่แตกต่างกัน กรณีตามกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยจะต้องอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง ส่วนการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.

2539 ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง จะต้องอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่งภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับคำสั่ง¹⁶²

การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง ระบบการอุทธรณ์ของประเทศไทยเป็นระบบอุทธรณ์แบบ บังคับ และมีกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง โดยจะมีการอุทธรณ์ ภายใน ฝ่ายปกครองก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเหมือนกับสาธารณรัฐเยอรมนี

3.6.2 การพิจารณาอุทธรณ์

การพิจารณาอุทธรณ์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส แม้กฎหมายจะมีได้กำหนดระยะเวลา ในการพิจารณาอุทธรณ์ไว้โดยเฉพาะ แต่ในทางปฏิบัติแล้วการฟ้องคดีปกครองต่อศาลจะต้อง กระทำภายในสองเดือนนับแต่วันตั้งนั้นจึงมีผลโดยปริยายว่าคู่กรณีต้องอุทธรณ์ต่อฝ่ายปกครอง ภายในอายุความสองเดือน ถ้าฝ่ายปกครองพิจารณาอุทธรณ์ออกมาอายุความการฟ้องคดีก็จะสะดุด หยุดลง เนื่องจากการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นคำสั่งทางปกครองประเภทหนึ่ง อายุความจะเริ่มต้นนับ ใหม่ตั้งแต่มีคำสั่งทางปกครองใหม่นี้ แต่หากฝ่ายปกครองนิ่งเฉยไม่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ สาธารณรัฐฝรั่งเศสจะนำหลักปฏิเสชโดยปริยายมาใช้เมื่อพ้นสองเดือน ส่วนการพิจารณาอุทธรณ์ใน ระบบพิเศษก็เป็นไปตามที่กฎหมายหรือกฎของฝ่ายปกครองกำหนดวิธีการเฉพาะไว้ โดยการ อุทธรณ์ดังกล่าวจะไม่เป็นการทุเลการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเป็นไปตามหลักความมั่นคง แห่งสิทธิและความแน่นอนแห่งกฎหมาย เพื่อให้คำสั่งทางปกครองมีผลบังคับอย่างต่อเนื่องไม่สะดุด หยุดลงเพราะการอุทธรณ์คำสั่งนั้น ส่วนสาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อได้รับคำอุทธรณ์แล้ว ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ ออกคำสั่งเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ก็จะแก้ไขคำสั่งทางปกครอง แต่ถ้าไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ก็ต้อง ส่งคำอุทธรณ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาพิจารณา และผู้อุทธรณ์จะมีระยะเวลาอีกหนึ่ง เดือนนับแต่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ในการนำคดีไปสู่ศาลปกครอง โดยการอุทธรณ์ถือเป็นการ ทุเลการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง และในกรณีที่ฝ่ายปกครองนิ่งเฉยไม่วินิจฉัยอุทธรณ์หรือไม่ พิจารณาคำอุทธรณ์ เมื่อเวลาล่วงผ่านไปไม่น้อยกว่าสามเดือนนับแต่ได้ยื่นคำอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์สามารถ นำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ โดยถือว่าการที่ฝ่ายปกครองนิ่งเฉยเกินสามเดือนเป็นการล่าช้าเกิน

¹⁶² พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 44 ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรีและไม่มี กฎหมายกำหนดขึ้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลการบังคับ ตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง

สมควร สำหรับประเทศไทยเมื่ออุทธรณ์คำสั่งทางปกครองแล้ว กรณีตามกฎหมายกลาง ได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดว่า หากผู้ออกคำสั่งเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ก็ให้แก้ไขไปตามนั้น หากไม่เห็นด้วยก็ให้ส่งคำอุทธรณ์ไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ โดยรวมระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์แล้วไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์ เว้นแต่ได้ขอขยายเป็นหนังสือถึงผู้อุทธรณ์ออกไปอีก เป็นระยะเวลา 30 วัน รวมเป็น 90 วัน¹⁶³ หากเป็นกรณีตามกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เมื่อข้าราชการถูกลงโทษทางวินัยจะต้องอุทธรณ์คำสั่งต่อ ก.พ.ค. ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง โดย ก.พ.ค. มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์รวมทั้งสิ้นไม่เกิน 240 วัน โดยระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ตามกฎหมายกลางหรือตามกฎหมายเฉพาะมีระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ที่แตกต่างกัน

เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองแล้ว การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของประเทศไทย จะไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่ง หรือมีผลทำให้คำสั่งระงับหรือยุติลงเพราะการอุทธรณ์คำสั่งนั้น เหมือนกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส

3.6.3 การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

การฟ้องคดีต่อศาลปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสหากไม่อุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อน การฟ้องคดี สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ภายในสองเดือนนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง แต่หากอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนฟ้องคดี อายุความสองเดือนจะเริ่มนับใหม่ตั้งแต่มีคำสั่งทางปกครองครั้งใหม่หรือคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น แต่ในกรณีที่ฝ่ายปกครองนิ่งเฉยไม่ตอบ จะมีการนำหลักปฏิเสช โดยปริยายมาใช้ กำหนดเวลาสองเดือนจะเริ่มนับตั้งแต่เมื่อระยะเวลาสองเดือนที่

¹⁶³ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 45 ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช้กับกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ฝ่ายปกครองนั่งเฉยผ่านพ้นไป ซึ่งกฎหมายสันนิษฐานว่าเป็นการปฏิเสธโดยปริยาย (Decision Implicite de Rejet หรือ Implied Decision to Reject) โดยนำเพียงหลักฐานที่เป็นใบตอบรับของไปรษณีย์ (Recepisse de la poste) มาแสดงต่อศาลว่าได้ส่งคำขอไปแล้ว แต่ฝ่ายปกครองเพิกเฉยส่วนกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีของสาธารณรัฐเยอรมนี ผู้ถูกกระทบสิทธิชอบที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายในหนึ่งเดือน นับแต่ได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือกรณีที่ฝ่ายปกครองนั่งเฉยไม่วินิจฉัยอุทธรณ์ จะฟ้องต่อศาลได้ เมื่อพ้นสามเดือนนับแต่วันยื่นคำอุทธรณ์ การนั่งเฉยของฝ่ายปกครองเกินสามเดือนของสาธารณรัฐเยอรมนี เป็นกรณีของเงื่อนไขของระยะเวลาส่วนการนั่งเฉยของฝ่ายปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสถือว่าการปฏิเสธโดยปริยาย สำหรับประเทศไทยระยะเวลาในการฟ้องคดีฟ้องเพิกถอนคำสั่งทางปกครองจะต้องฟ้องต่อศาลภายใน 90 วันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี หรือกรณีที่เป็นคำสั่งทางปกครองที่ต้องอุทธรณ์ก่อนฟ้องคดี ภายใน 90 วันนับแต่วันที่รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือพ้นระยะเวลาในการวินิจฉัยอุทธรณ์กรณีไม่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์

สำหรับระยะเวลาในการฟ้องคดีกรณีที่มีการแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของแต่ละประเทศจะมีกำหนดระยะเวลาที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นหนึ่งเดือนของสาธารณรัฐเยอรมนี สองเดือนสาธารณรัฐฝรั่งเศสหรือเก้าสิบวันของประเทศไทย ซึ่งในกรณีที่มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ออกมานั้นคงไม่เกิดปัญหา แต่กรณีที่ไม่มีการแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลานั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสจะถือว่าการนั่งเฉยเป็นระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันที่ได้อุทธรณ์คำสั่ง (กรณีเลือกที่จะอุทธรณ์คำสั่ง) ถือเป็นการปฏิเสธโดยปริยาย ส่วนสาธารณรัฐเยอรมนีเมื่อพ้นสามเดือนกรณีฝ่ายปกครองไม่พิจารณาอุทธรณ์ถือว่าการละเลยล่าช้า แต่ผู้ที่ได้รับคำสั่งทางปกครองจะได้รับความคุ้มครองว่า หากไม่มีการพิจารณาอุทธรณ์ออกมา คำสั่งก็ยังไม่ผลบังคับหรือเป็นการทุเลการบังคับตามคำสั่งทางปกครองผู้ได้รับคำสั่งจึงยังไม่ตกอยู่ในสภาพบังคับตามคำสั่งแต่อย่างใด ซึ่งกรณีละเลยล่าช้าคล้ายกับประเทศไทย ต่างที่การอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลการบังคับตามคำสั่ง กล่าวคือคำสั่งมีสภาพบังคับตั้งแต่มีกำสั่ง หากพ้นระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์แล้ว สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้อุทธรณ์จะต้องรู้เองว่าตนสามารถใช้สิทธิในการฟ้องคดีได้เมื่อใด จึงเป็นการไม่ยุติธรรมกับผู้อุทธรณ์อย่างยิ่ง

ตารางเปรียบเทียบ

ประเทศ	การอุทธรณ์	การพิจารณาอุทธรณ์	การฟ้องคดี	หมายเหตุ
สาธารณรัฐ ฝรั่งเศส	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบอุทธรณ์เพื่อเลือก - อุทธรณ์ภายใน 2 เดือนนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง (ถ้าอุทธรณ์) - การอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - 2 เดือนนับแต่วันอุทธรณ์ - ไม่พิจารณาภายใน 2 เดือนถือว่าปฏิเสธโดยปริยาย 	<ul style="list-style-type: none"> - 2 เดือนนับแต่วันที่รับคำสั่งกรณีไม่อุทธรณ์ - 2 เดือนนับแต่วันที่ได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ กรณีอุทธรณ์ - 2 เดือนนับแต่วันที่ฝ่ายปกครองนั่งเลขเมื่อพ้นสองเดือนที่ได้อุทธรณ์ 	มิได้กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ไว้โดยเฉพาะ
สาธารณรัฐ เยอรมนี	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบอุทธรณ์บังคับ - อุทธรณ์ภายใน 1 เดือนนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง - การอุทธรณ์เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - 3 เดือนนับแต่ได้ยื่นคำอุทธรณ์ - 3 เดือนนั่งเลขถือว่าละเลยล่าช้า 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 เดือนนับแต่วันที่รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ - 1 เดือนเมื่อพ้น 3 เดือนกรณีฝ่ายปกครองไม่พิจารณาอุทธรณ์ 	
ประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบอุทธรณ์บังคับ - การอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่ง - อุทธรณ์ภายใน 15 นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง (ตามกฎหมายกลาง) - อุทธรณ์ ตามกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - 15 วันนับแต่ได้ยื่นคำอุทธรณ์ (ตามกฎหมายกลาง) - ระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเฉพาะ ซึ่งแตกต่างกันไป 	<ul style="list-style-type: none"> - 90 วันนับแต่วันที่รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ หรือพ้นกำหนดการพิจารณาอุทธรณ์ของกฎหมายเฉพาะ 	